

KARELIA-AMMATTIKORKEAKOULU
Sosiaalialan koulutusohjelma

Kaisu Kareinen-Martiskainen
Elli Lampinen

”Ei tätä tehdä vaan jonkun ohjekirjan mukaan, vaan siinä oot niinku ite ja annat ittes”

**SOSIONOMIN (AMK) KOKEMUKSIA OMASTA TYÖNKUVASTAAN
JA OMASTA OSAAMISESTAAN PÄIVÄKODISSA**

Opinnäytetyö
Toukokuu 2013

OPINNÄYTETYÖ
Toukokuu 2013
Sosiaalialan koulutusohjelma

Tikkarinne 9
80200 JOENSUU
p. (013) 260 6906

Tekijä(t)

Kaisu Kareinen-Martiskainen, Elli Lampinen

Nimeke

”Ei tätä tehdä vaan jonkun ohjekirjan mukaan, vaan siinä oot niinku ite ja annat ittes”
Sosionomin (AMK) kokemuksia omasta työnkuvastaan ja omasta osaamisestaan päiväkodissa

Tiivistelmä

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli selvittää teemahaastattelun keinoin sosionomin (AMK) työnkuvaa ja osaamista päiväkodissa. Opinnäytetyö on laadullinen eli kvalitatiivinen. Haastatteluun osallistui kuusi lastentarhanopettajan tehtävissä olevaa sosionomia ja ne toteutettiin marraskuun 2012 aikana. Haastattelut nauhoitettiin sekä litteroitiin. Aineisto analysoitiin sisällönanalyysin avulla.

Opinnäytetyömme keskeisissä tuloksissa ilmeni, että sosionomit työskentelevät päiväkodissa lastentarhanopettajina ja työ painottuu kasvatukseen, opetukseen ja ohjaamiseen. Sen lisäksi työ päiväkodissa on tiimityötä ja moniammatillinen työote korostui. Sosionomin osaamista päiväkodissa on lapsen ja vanhempien yksilöllinen huomioiminen sekä kasvatuskumppanuus vanhempien kanssa. Vuorovaikutustaidot koettiin tärkeäksi, koska päiväkotityö on ihmissuhdetyötä. Työntekijän oma persoona ja ammatillisuus on väline tehdä työtä päiväkodissa.

Jatkotutkimusaiheena voisi olla toiminnallisen opinnäytetyön tekeminen oppaan tai perehdytyskansion muodossa sosionomin konkreettisesta työnkuvasta ja osaamisesta päiväkodin henkilökunnalle. Opasta tai perehdytyskansiota voisi käyttää uusien työntekijöiden perehdytyksessä.

Kieli
suomi

Sivuja 43
Liitteet 6
Liitesivumäärä 8

Asiasanat

sosionomi (AMK), lastentarhanopettaja, osaaminen, päiväkotiti, laadullinen tutkimus

THESIS
May 2013
Degree Programme in Social Services
Tikkariinne 9
FI 80200 JOENSUU
FINLAND
Tel. (013) 260 6906

Author(s)
Kaisu Kareinen-Martiskainen, Elli Lampinen

Title
"We are not making this with a manual, you are there just as you are and give yourself"
Bachelors of Social Services' own experiences and know-how of their work in a day care center

Abstract

The object of our thesis was to figure out how bachelors of social services experience their work and know-how in day care centers. Our thesis was qualitative, and we used theme interview as a research method. We interviewed six bachelors of social services, who work in day care centers as a kindergarten teacher. Interviews were made during November 2012. Interviews were recorded and transcribed. The data was analyzed with content analysis.

The main result of our thesis was that bachelors of social services work in day care centers as kindergarten teachers and the work contains care and education, teaching and guiding. In addition to that, interviewees work was teamwork and multiprofessional way of work stood out. The know-how of Bachelors of social services in day care centers was mainly to acknowledge the children and their parents individually and educational partnership with parents. Interaction skills were experienced as significant, because the day care work is relationship work. The personality and professionalism of the worker were tools to work in day care centers.

Further research could be to make a functional thesis about Bachelor of social services' know-how and work image as a guide or orientation file to day care centers' staff. This functional thesis could use when new bachelor of social services starts the job.

Language
Finnish

Pages 43
Appendices 6
Pages of Appendices 8

Keywords
bachelors of social services, kindergarten teacher, know-how, day care center, qualitative research

Sisältö

Tiivistelmä

Abstract

1 Johdanto	5
2 Sosionomi varhaiskasvatuksessa.....	6
2.1 Sosionomi (AMK).....	6
2.2 Sosionomin sosiaalipedagoginen työote	8
2.3 Lastensuojelu varhaiskasvatuksessa	9
3 Sosionomin osaaminen ja sosiaalialan kompetenssit.....	10
3.1. Sosiaalialan eettinen osaaminen.....	10
3.2 Asiakastyön osaaminen	11
3.3 Sosiaalialan palvelujärjestelmäosaaminen	12
3.4 Kriittinen ja osallistava yhteiskuntaosaaminen	13
3.5 Tutkimuksellinen kehittämisosaaminen.....	14
3.6 Johtamisosaaminen	15
4 Varhaiskasvatus ja päiväkotityöympäristönä.....	15
4.1 Lastentarhanopettajan osaaminen	17
4.2 Lastentarhanopettajan työnkuva päiväkodissa.....	18
5 Opinnäytetyön tarkoitus ja tehtävä.....	19
6 Opinnäytetyön menetelmälliset valinnat ja aineiston kerääminen	19
6.1 Tietoa laadullisesta tutkimuksesta.....	19
6.2 Haastattelu tiedonkeruumenetelmänä	20
6.3 Aineiston keruuprosessi	21
6.4 Laadullisen tutkimuksen analysointimenetelmiä	22
6.5 Haastatteluista saadun aineiston analysointi	22
7 Opinnäytetyön keskeiset tulokset.....	23
7.1 Sosionomien kokemuksia omasta työstään	24
7.2 Sosionomien kokemuksia osaamisestaan päiväkodissa	25
7.3 Yhteenveto haastatteluista.....	28
8 Johtopäätökset	28
9 Loppupohdinta	30
9.1 Opinnäytetyön luotettavuus ja eettisyys.....	31
9.2 Jatkotutkimusideat	33
Lähteet.....	34

Liitteet:

Liite 1 Sopimus opinnäytetyöyhteistyöstä

Liite 2 Viesti päiväkodeille

Liite 3 Suostumus haastatteluun

Liite 4 Teemahaastattelurunko

Liite 5 Analyysipolku

Liite 6 Analyysitaulukko 1,2,3

1 Johdanto

Sosionomin (AMK) tutkinnon laajuus on 210 opintopistettä ja sen kesto on noin 3,5 vuotta. Sosionomin koulutus perustuu ammattikorkeakoululakiin ja asetuksiin. Ammattikorkeakoulusta annetun asetuksen mukaan sosionomi voi valmistumisensa jälkeen työskennellä itsenäisesti sosiaalialan asiantuntijan tehtävissä ja yrittäjänä, sekä osallistua oman työnsä, työyhteisönsä ja ammattialansa kehittämiseen. Sosionomi voi työskennellä sosiaalisen tuen, kasvatuksen, neuvonnan ja ohjauksen tehtävissä varhaiskasvatuksessa sekä sosiaalipalveluissa. Sen lisäksi sosionomin tutkinnon omaava henkilö voi toimia päivähoidon ja laitos- tai asumispalvelutoiminnan suunnittelu- ja kehittämissä tehtävissä sekä myös hallinnollisissa tehtävissä. (Mäkinen, Raatikainen, Rahikko & Saarnio. 2009, 14, 76.)

Tässä opinnäytetyössä tarkoituksenamme oli selvittää teemahaastattelun keinoin sosionomin (AMK) kokemuksia omasta osaamisestaan ja työnkuvastaan päiväkodissa. Yhteistyökumppaninamme ja toimeksiantajana oli Joensuun kaupunki ja erityisesti Anu-Helena Turtiainen. Halusimme tämän opinnäytetyön avulla selvittää itsellemme sitä, millainen on sosionomin työnkuva päiväkodissa. Halusimme tuottaa muille lisätietoa siitä, millaista osaamista sosionomi (AMK) tarvitsee työskennellessään päiväkodissa. Oma kiinnostuksemme tätä aihetta kohtaan nousi käytännön harjoitteluista päiväkodeissa, joissa kohtasimme keskustelua liittyen sosionomin pätevyyteen työskennellä päiväkodissa.

Opinnäytetyömme on laadullinen eli kvalitatiivinen. Haastattelimme kuutta sosionomia, jotka työskentelivät päiväkodissa lastentarhanopettajan tehtävissä. Tässä opinnäytetyössä tuomme esille kokemuksia heidän osaamisestaan ja työnkuvastaan päiväkodissa. Tietoperustassa ja viitekehyksessä avaamme teorian kautta opinnäytetyön kannalta keskeisiä käsitteitä, joita ovat sosionomi (AMK), sosiaalipedagogiikka, sosionomin osaaminen ja kompetenssit, varhaiskasvatus, päiväkotitoimi ja lastentarhanopettaja. Tämän jälkeen avaamme opinnäytetyömme tarkoituksen ja tutkimuskysymykset. Kuvaamme haastattelun kulun sekä analyysiprosessin. Opinnäytetyömme tuloksissa esittelemme opinnäyte-

työmme kannalta keskeiset tulokset, jotka nousivat haastattelujen perusteella tärkeimmiksi kokemuksiksi. Tämän työn lopussa olemme kuvanneet opinnäytetyöprosessiin liittyvää luotettavuutta ja eettisyyttä sekä mahdollisia jatkotutkimusideoita.

2 Sosionomi varhaiskasvatuksessa

2.1 Sosionomi (AMK)

Sosionomi (AMK) -tutkintoon johtavien opintojen tehtävänä on antaa tiedolliset ja taidolliset valmiudet sekä myös teoreettiset perusteet sosiaalialan asiantuntijatehtäviin, kehittämistyöhön ja yrittäjänä toimimiseen. (Ranne & Rouhiainen-Valo 2005, 27.) Sosionomin työ perustuu sosiaalityön eettisille, tiedollisille ja taidollisille kokonaisuuksille. Sosionomin asiantuntijuus tarkoittaa kykyä kohdata asiakas yksilönä. Se tarkoittaa myös taitoa nähdä yleisiä rakenteita, tunnistaa asioiden välisiä yhteyksiä ja näiden asioiden kautta sosiaalialan asiantuntija osaa antaa tukea, ohjausta tai elämää helpottavia palveluja asiakkailleen. (Laiho 2005, 45.)

Sosionomi (AMK) -koulutus on yhdistänyt kolme koulutusammattia, jotka ovat sosiaaliohjaaja, sosiaalikasvattaja sekä kehitysvammaohjaaja. Tekstissä puhuttaessa sosionomista, tarkoitamme sosionomi (AMK) koulutuksen saanutta henkilöä. Ensimmäiset sosionomit ovat tulleet työmarkkinoille vuonna 1995. Aluksi sosionomin oli vaikea löytää omaa paikkaansa työmarkkinoilla, joten sosionomin osaamista erilaisissa toimintaympäristöissä on yritetty selkiyttää. (Happo 2008, 104.) Esimerkkinä Eeva Tast (2005) on omassa lisensiaattitutkimuksessaan selvittänyt sosionomin osaamista varhaiskasvatuksessa. Eeva Tastin mukaan varhaiskasvatukseen erikoistuneen sosionomin erityisosaaminen voidaan kuvata seuraavasti: Sosionomin oma ammatillinen asiantuntijuus on teoreettisesti perusteltua. Sosionomin asiantuntijuus koostuu sosiaalipedagogisista sekä myös sosiokulttuurisista näkökulmista. Sosionomin koulutus on antanut valmiuksia ja taitoja siihen, että sosionomi kykenee työskentelemään erilaisissa erityiskasvatuksen ja perhetyön tehtävissä sekä myös ennaltaehkäisevässä lastensuojelu- ja perhetyössä. Eeva Tastin mukaan sosionomin perusosaaminen varhaiskasvatuksessa katsotaan olevan vastaavanlainen kuin lastentarhanopettajan osaaminen. (Tast 2005, 19–20.)

Marjatta Kalliala (2012) kumooa joiltakin osin Eeva Tastin näkökulman siitä, että sosionomi ja lastentarhanopettaja ovat osaamiseltaan samalla tasolla. Kallialan mukaan kaksi monessakin suhteessa poikkeavaa koulutusta antaa muodollisen pätevyyden toimia lastentarhanopettajan tehtävissä, mutta sosionomin koulutus ei kuitenkaan vastaa lastentarhanopettajan työn vaatimuksiin. Kallialan mielestä moniammatillinen tiimityö puhuu sosionomien puolesta. Sosionomin osaaminen keskittyy varhaiskasvatuksessa enemmän lasten sosiaalisiin ongelmiin ja perhetyöhön. Muuten Kalliala on vahvasti sitä mieltä, että sosionomin koulutus on liian kevyt ja lyhyt vastaamaan varhaiskasvatuksen haasteisiin. Sosionomin osaaminen ei ole niin syvällistä kuin sen pitäisi varhaiskasvatuksessa olla. (Kalliala 2012, 131–136.)

Sosionomi lastentarhanopettajan kelpoisuus määritellään laissa sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksissa 272/2005 7.§ mukaan seuraavasti:

kelpoisuusvaatimuksena lastentarhanopettajan tehtäviin on vähintään kasvatus-tieteen kandidaatin tutkinto, johon sisältyy lastentarhanopettajan koulutus, taikka sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto, johon sisältyvät varhaiskasvatukseen ja sosiaalipedagogiikkaan suuntautuneet opinnot sen laajuusina kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään.

Edellä mainittuja opintoja sosionomin tulee sisällyttää tutkintoon 60 opintopisteen verran.

Sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön tehtävärakennesuosituksen tarkoituksena on selventää keskeisten ammattiryhmien työnjakoa sosiaalihuollossa sekä muuttaa sosiaalialan tehtävärakennetta vastaamaan asiakkaiden tarpeita. Suositukset on laadittu laajalaisessa asiantuntijaryhmässä. Suosituksissa jäsennetään sosiaalityöntekijöiden, sosiaaliohjaajien (sosionomi AMK, geronomi AMK, kuntoutuksen ohjaaja AMK) ja lähihoitajien sekä päivähoitossa lastentarhanopettajien ja lähihoitajien tehtävien jakautumista asiakasprosessissa. Perusta tälle suositukselle on laki sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista, joka tuli voimaan 1.8.2005. (Sarvimäki & Siltaniemi 2007, 80.)

Päiväkotien tehtävärakennesuosituksen mukaan, päivähoiton tehtävärakennetta kehitettäessä on huomioitava päivähoiton henkilöstörakenne ja henkilöstömitoitus, joka on säännelty lasten päivähoitosta annetussa asetuksessa. Suosituksissa keskitytään lastentarhanopettajien ja lähihoitajien välisen tehtävänjakoon päiväkodeissa. Lastentarhan-

opettajan työtehtävissä olisi huomioitava ammattikorkeakoulutuksen ja yliopistokoulutuksen saaneet lastentarhanopettajat. He ovat opiskelleet eri tavoin painottuneissa koulutusohjelmissä. Olisi suositeltavaa hyödyntää varhaiskasvatuksessa työskentelevien lastentarhanopettajan kelpoisuuden omaavien kasvatustieteen kandidaattien ja sosionomien (AMK) erilaisten koulutusten tuottamaa erityistä osaamista. (Sarvimäki & Siltaniemi 2007, 44–45.)

2.2 Sosionomin sosiaalipedagoginen työote

Sosiaalipedagogiikka pyrkii aina tukemaan ihmistä niin, että hänestä kasvaa täysivaltainen kansalainen, joka kykenee itse ohjaamaan omaa elämäänsä. Tässä pyritään vahvistamaan ihmisen omaa persoonaa, jotta hän olisi sisältäpäin ohjautuva subjekti. Sosionomin sosiaalipedagoginen työ on aina ihmisen arjessa tehtävää työtä. Työn tavoitteena on taata asiakkailleen mahdollisuus jäsentää omaa arkea omista lähtökohdista käsin. Sosiaalipedagogiikassa työn ydin on aina asiakkaan elämäntilanne, ei asiakas itse. Työntekijän tehtävä on rakentaa asiakkaan ja itsensä välille vuorovaikutuksellinen ja vuoropuheluun perustuva asiakassuhde. Arjessa sosiaalipedagogisen työn perusta on löytää yhdessä asiakkaan kanssa ratkaisuja, jotka pitävät asiakkaan kiinni omassa elämässään. (DalMaso & Kuosmanen 2008, 35–42.)

Varhaiskasvatuksessa lastentarhanopettaja ja sosionomi ovat pedagogisesti vastuussa lapsista. Päiväkodissa lastentarhanopettajan osaaminen painottuu pedagogiikkaan, oppimisen tukemiseen sekä opetussuunnitelmaosaamiseen. Sosionomilla vastaava osaaminen painottuu sosiaalipedagogiikkaan ja lapsen kokonaisvaltaiseen tukemiseen sekä arjessa tapahtuvaan ohjaamiseen. Selkeimmin sosionomin sosiaalipedagoginen työote näkyy perhetyössä kasvatustyönä sekä moniammatillisena yhteistyöosaamisena. (Happo 2008, 105.) Varhaiskasvatuksessa sosiaalipedagogiikka tähtää yksilön tukemiseen persoonana. Yksilöä tuetaan siihen, että ihminen kasvaa aidoksi persoonaksi vain yhdessä toisten persoonien kanssa. Yksilön ja yhteisön välinen suhde on sosiaalipedagogiikassa keskeisintä. Nämä juuret rakennetaan lapselle varhaiskasvatuksessa muiden lasten ja aikuisten kanssa. (Kurki 2001, 127–128.)

2.3 Lastensuojelu varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatuksessa sosionomin tehtävä on kulkea lasten ja perheiden rinnalla ohjaten, tukien ja neuvoen varsinkin silloin, jos lapsi tai perhe on erityisen tuen tarpeessa. (Mäkinen ym. 2009, 86.) Lastensuojelulain mukaan jokaisella lapsella on oikeus hyvään huoltoon, turvalliseen ja virikkeitä antavaan kasvuympäristöön sekä tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen. Lastensuojelulapsista tai -perheistä puhutaan silloin, kun heidän elinolonsa ovat heikot ja ne voivat aiheuttaa tarvetta sosiaaliselle kuntoutukselle. Tällöin lapsi ei mahdollisesti saa kotoa tarvittavaa huolenpitoa ja hoivaa, jota hän tarvitsisi kehittyessään ikätasonsa mukaisesti tasapainoiseksi ihmiseksi. (Forss & Vattula-Pimiä 2009, 207.)

Vanhempien tai huoltajien ollessa kyvyttömiä huolehtimaan lapsesta lastensuojelu pyrkii turvaamaan lapsen edun. Tällöin lastensuojelu tekee yhteistyötä lapsen vanhempien sekä yleisten palvelujen kanssa. (Forss ym. 207.) Sosionomit ovat tällöin varhaiskasvatuksessa avainasemassa lapsen pahoinvoinnin ja muun avun tarpeen tunnistamisessa. Laki sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksen 6.§:n mukaan, sosionomi voi toimia sosiaaliohjaajan tai perhetyöntekijän tehtävissä lastensuojelupalveluissa. (Laki sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista 272/2005.)

Yksi tärkeimmistä lastensuojelun lähtökohdista on perhekeskeisyys. Lasten kanssa tehtävässä työssä perheen kokonaisvaltainen tilanteen hahmottaminen on tärkeää. (Pohjola 1999, 111–112.) Sosionomi osaa ohjata asiakkaita, tällaisessa tapauksessa perheitä ja lapsia oikeiden palveluiden piiriin. Perheiden ja lasten kanssa toimiessa pyritään työskentelemään hienovaraisesti sekä kuntouttavasti. Tavoitteena on saada vanhemmat suhtautumaan yhteistyöhön vakavasti, jolloin ennuste lapsen tulevaisuudesta on yleensä hyvä. Useissa päiväkodeissa lapsella on omahoitaja lapsen aloittaessa hoidon. Tällöin omahoitaja tekee lapsen kotiin kotikäynnin, jotta kaikki perheen osapuolet saavat tutustua toisiinsa lapsen omalla maaperällä. Tällaista toimintaa sanotaan jalkautumiseksi ja se on hyvää lastensuojelun ennaltaehkäisevää toimintaa. (Forss & Vattula-Pimiä 2009, 214.) Varhaiskasvatuksessa toteutettavan ehkäisevän lastensuojelun tavoitteita on hyvien edellytysten antaminen lapsuuteen. Se kattaa käsityksen lapsen oikeudesta hyvään ja turvalliseen lapsuuteen sekä mahdollisuudesta turvalliseen kehitykseen ja kasvuun.

Yleisenä ehkäisevän työn tavoitteena on lapsiväestön hyvinvoinnin lisääminen varhaiskasvatuksessa. (Törrönen & Vornanen 2004, 162.)

3 Sosionomin osaaminen ja sosiaalialan kompetenssit

Sosiaalialalla kompetenssien määrittelyn keskeisin lähtökohta on sosiaalialan toimintaympäristön osaamistarpeissa. Sosiaalialan osaamisessa on kysymys yleisistä valmiuksista, joita työelämässä tarvitaan, esimerkkinä kielitaidot ja oppimisvalmiudet. Sosiaalialalla tarvitaan myös niin sanottua erityisosaamista erilaisten asiakasryhmien mukaan. Sosiaalialalla varhaiskasvatus on yksi sellainen alue, jossa erityisosaamista tarvitaan. Yleisen työelämäosaamisen ja erityisosaamisen lisäksi sosionomi tarvitsee työssään sosiaalialan ydinosaamista. Ydinosaaminen kulminoituu sosiaalialan kompetensseihin. (Rouhiainen-Valo, Rantanen, Hovi-Pusa & Tietäväinen 2010, 10–11.)

Sosiaalialan tutkinto sisältää kuusi erilaista kompetenssia, joita ovat sosiaalialan eettinen osaaminen, asiakastyön osaaminen, sosiaalialan palvelujärjestelmäosaaminen, kriittinen ja osallistava yhteiskunta osaaminen, tutkimuksellinen kehittämisosaaminen sekä johtamisosaaminen. Nämä kompetenssialueet ovat päivitetty vuonna 2010. Sosiaalialan koulutuksen vaiheita on jäsennetty ja jaoteltu kolmeen eri vaiheeseen: Ensimmäisenä vuonna on tarkoitus sosiaalialan koulutuksessa ottaa haltuun alan perusteet, toisen ja kolmannen vuoden aikana tarkoituksena on edistää sosiaalialan osaamista ja viimeisen vuoden tavoitteena on olla valmis sosionomi, joka tarkoittaa sitä, että sosiaalialalla osataan hyödyntää soveltavaa ja kehittävää osaamista. (Sosiaalialan amk-verkosto 2010, 1.)

3.1. Sosiaalialan eettinen osaaminen

Sosiaalialalla eettisyys merkitsee eettisen osaamisen lisäksi myös sitoutumista sosiaalialan arvoihin sekä ammattieettisiin periaatteisiin. Sosiaalialan ammattieettisiin lähtökohtiin lukeutuvat inhimillisen kasvun ja sosiaalisesti kestävä kehityksen eteenpäin vieminen. Keskeisiä sosiaalialan työtä ohjaavia arvoja ovat ihmisarvo ja oikeudenmukaisuus, itsenäisyys ja elämänhallinta, syrjäytymisen ehkäiseminen ja osallisuuden edistäminen, syrjinnän ja väkivallan vastustaminen, asiakkaan itsemääräämisoikeus sekä

myös asiakkaan yksityisyys. Sosiaalialan vahva sitoutuminen yhteiskunnalliseen näkökulmaan erottaa sosiaalialan ammattietiikan yleisestä eettisestä näkökulmasta. (Rouhiainen-Valo, ym. 2010, 16–17.)

Sosiaalialan eettinen osaaminen tarkoittaa sitä, että sosionomi on sisäistänyt sosiaalialan arvot sekä oman ammattietiikan ja kykenee toimimaan niiden mukaisesti. Sosionomi kykenee sosiaalialan ammattien edellyttämään eettiseen reflektioon. Eettiseen osaamiseen liittyy myös se, että sosionomi osaa huomioida jokaisen yksilön ainutkertaisuuden ja hän osaa toimia arvoriitiriitoja sisältävissä tilanteissa. Sosionomi osaa työssään edistää tasa-arvoa sekä suvaitsevaisuutta ja yrittää työssään ehkäistä huono-osaisuutta yhteiskunnan, yhteisön ja yksilön näkökulmista. (Mäkinen ym. 2009, 18–19.)

Päiväkodissa sosionomin työssä eettisyys näkyy muun muassa siinä, että työntekijä osaa huomioida lapsen omana yksilönä. Työntekijän on tärkeää huomioida yksilö myös osana yhteisöä ja tarvittaessa osata toimia niin, että lapsi pystyy saumattomasti liittymään osaksi päiväkotiyhteisöä. Päiväkodissa eettisyyteen liittyy hyvin vahvasti myös turvallisuus ja luottamus, niin lapsen kuin vanhempienkin välille. Perusturvallisuuden syntyminen työntekijän, lapsen ja perheen välille on kaiken eettisen työn perusta. (Mikkola & Nivalainen 2009, 19–20.)

3.2 Asiakastyön osaaminen

Sosiaalialalla asiakkaina ovat yksilöt, perheet, erilaiset ryhmät sekä yhteisöt. Asiakasryhmät koostuvat lapsista, nuorista, aikuisista ja ikääntyneistä. Sosiaalialalla asiakastyön tärkein ydin on työntekijän omassa itsereflektiossa. Sosionomin tulee työssään osata tunnistaa oma ihmiskäsityksensä sekä myös omat arvonsa ja osata myös arvioida, että miten omat asenteet vaikuttavat asiakastyöhön. Sosionomin perusosaamiseen liittyy asiakastyössä kuuntelu ja keskustelu sekä myös omat toiminnalliset valmiudet toteuttaa asiakastyötä. (Rouhiainen-Valo, ym. 2010, 17–18.)

Asiakastyön osaaminen tarkoittaa sitä, että sosionomi osaa työssään luoda ammatillisen ja asiakasta osallistavan vuorovaikutus- ja yhteistyösuhteen. Sosionomi ymmärtää työssään asiakkaan tarpeet ja voimavarat tilannesidonnaisesti. Sosionomi osaa työssään yh-

distää teoriaa ja käytäntöä sekä osaa tukea ja ohjata tavoitteellisesti asiakkaita ja asiakasryhmiä heidän eri elämän tilanteissaan. (Mäkinen ym. 2009, 18–19.)

Päiväkodissa asiakkaana on lapsi sekä hänen perheensä. Lapsen oikeus on päiväkodissa saada kasvaa ja oppia sellaisessa ympäristössä, jossa vanhemmat tietävät oman kasvatustehtävänsä ja päiväkodin työntekijät tukevat yhteistyössä tätä kasvatusta. Vanhempien ja päiväkodin välistä yhteistyötä kutsutaan kasvatuskumppanuudeksi. Päiväkodissa asiakastyön osaamiseen liittyy vahvasti eettinen toiminta, joka on luottamuksellisen suhteen luomista ja avoimen vuorovaikutuksellisen suhteen luomista. Luottamus ja avoin vuorovaikutus ovat yksi tärkeä perusta kasvatuskumppanuuden kehittymiselle. (Järvinen, Laine & Hellman-Suominen 2009, 118.) Sanna Lentosen (2008) opinnäytetyössä korostui haastateltavien mukaan kasvatuskumppanuus, jota sosionomit pitivät kaiken toiminnan lähtökohtana. Vanhemmat nähtiin omien lastensa parhaina asiantuntijoina ja yhteistyötä heidän kanssaan pidettiin tärkeänä. (Lentonen 2008, 31.)

3.3 Sosiaalialan palvelujärjestelmäosaaminen

Sosiaalialan työhön liittyy aina yhteiskunta. Sosiaalipoliittiset päätökset ja taloudelliset resurssit määrittävät sosiaalialan työtä. Sosionomin tulee työssään hyvin tuntea hyvinvointia ja sosiaalista turvallisuutta tukevat palvelujärjestelmät. (Rouhiainen-Valo, ym. 2010, 19.)

Sosiaalialan palvelujärjestelmän osaamiseen kuuluu tuntea sosiaalista turvallisuutta ja hyvinvointia tukevat palvelujärjestelmät sekä niihin kuuluvan lainsäädännön. Sosionomin tulee työssään hahmottaa palveluiden muutokset ja hänen pitää pystyä osallistumaan palveluiden monipuoliseen kehittämiseen. Sosionomin työnkuvaan kuuluu koota asiakkaiden tarpeita tukevia palveluja sekä toimia moniammatillisissa yhteisöissä halliten palveluohjauksen. (Mäkinen ym. 2009, 18–19.)

Varhaiskasvatuspalvelut ovat osa suomalaista palvelujärjestelmää. Suomalaisessa yhteiskunnassa lapsiperheiden tuki koostuu sosiaali- ja terveystalouksista. Kunnilla on lakisääteinen velvollisuus huolehtia lasten päivähoitojärjestämisestä. Lapsen oikeus päivähoitoon merkitsee perheille oikeutta saada lapselleen hoitopaikka, mutta samalla se

takaa lapselle oikeuden päiväkodissa annettavaan varhaiskasvatukseen. Sosiaalialan ammattilaiset ovat avainasemassa ohjatessaan omassa työssään lapsia ja perheitä oikeiden palveluiden äärelle. (Järvinen, Laine & Hellman-Suominen 2009, 97–98.)

Varhaiskasvatus on monimuotoista toimintaa, joka edellyttää eri tahojen yhteistyötä. Verkostoyhteistyötä tehdään varhaiskasvatuksen linjausten mukaisesti laajan lasta ja perhettä palvelevan verkoston kanssa ja tarvittaessa seudullisesti. Keskeisiä yhteistyötahoja ovat opetus-, sosiaali-, terveys-, kulttuuri- ja liikuntatoimi, yksityiset palveluntuottajat, seurakunnat, järjestöt, oppilaitokset ja sosiaalialan osaamiskeskukset, joiden kanssa tulee sopia yhteistyökäytännöistä ja periaatteista. Opetustoimen kanssa yhteistyön keskeisenä sisältönä on yhteistyömuotojen ja rakenteiden luominen ja kehittäminen niin, että varmistetaan lapselle kasvatuksellinen ja opetuksellinen jatkumo. Lastenneuvolatoiminnan kanssa yhdessä luodaan ja kehitetään järjestelmä, jolla voidaan yhteistyössä vanhempien kanssa seurata lapsen kasvua ja kehitystä ja tarvittaessa ohjata perhettä hakeutumaan eri palveluihin. Verkostoyhteistyön yhtenä keskeisenä tavoitteena on mahdollisimman varhainen puuttuminen riskitilanteissa. Lapsen etua palvelevat yhteistyökäytännöt ja periaatteet tulee olla sovittuina lastensuojelun, perhetyön, perheneuvolan, kotipalvelun ja muiden sosiaalitoimen palvelujen kanssa niitä tilanteita varten, joissa neuvotellaan yksittäisen lapsen asioista tai edellytetään viranomaisten puuttumista. (Vasu 2005, 12.)

3.4 Kriittinen ja osallistava yhteiskuntaosaaminen

Yhteiskunnallinen analyysitaito on yksi keskeisimmistä lähtökohdista, kun tehdään sosiaalialan yhteiskunnallista vaikuttamistyötä. Tämä tarkoittaa sitä, että sosionomin pitää osata työssään analysoida epätasa-arvoa ja huono-osaisuutta tuottavia rakenteita. Sosiaalialan kriittinen perehtyminen korostaa muutostyön näkökulmaa sekä sitä, että työn kohteena ovat yhteisöt tai jopa koko yhteiskunta. (Rouhiainen-Valo, ym. 2010, 20.) Sosionomin pitää ymmärtää työssään asiakkaidensa sosiaalisten toimintaedellytysten muuttuminen ja yhteiskunnallisen päätöksenteon välinen yhteys. Sosionomin pitää osata jäsentää sosiaalisia ongelmia liittäen siihen yhteiskunnallisen näkökulman. (Mäkinen ym. 2009, 18–19.)

Päiväkotityössä tämä tarkoittaa sitä, että sosionomi osaa työssään ohjata asiakkaitaan oikeiden palvelujen äärelle ja myös sosionomin pitää osata työssään toimia asiakkaan edunvalvojana. Päiväkodissa sosionomin pitää osata kuunnella lapsen ja perheen tarpeita ja toimia parhaalla mahdollisella tavalla näiden saavuttamiseksi. Lainsäädäntö myös velvoittaa työntekijöitä ohjaamaan ja neuvomaan asiakkaitaan oikeiden etuuksien, vakuutuksien ja palveluiden piiriin. (Mäkinen ym. 2009, 141–142.)

3.5 Tutkimuksellinen kehittämisosaaminen

Tutkimuksellinen osaaminen liittyy vahvasti sosiaalialan keskeisimpiin osa-alueihin. Reflektiiviseen kehittämis- ja johtamisosaamiseen liittyy reflektiivisen ja tutkivan työotteeseen sisäistäminen. Sosionomi osaa työssään tehdä käytännönläheistä tutkimusta ja hän osaa tuottaa uutta tietoa. Sosionomin työnkuvaan kuuluu toimia työyhteisönsä aloitteellisenä esimiehenä ja aktiivisena työyhteisön jäsenenä. Sosionomi osaa työssään kehittää ja johtaa sosiaalialan osaamista, työyhteisöjä ja palveluita hyödyntäen moniammatillista yhteistyötä. (Mäkinen ym. 2009, 18–19.) Suurin osa sosiaalialan kehittämistyöstä tapahtuu erilaisten hankkeiden ja projektien kautta. Projektityöskentelyn perusvalmiuksien hallinta on sosiaalialan ydinosaamista. Sosionomin tulee osata työssään suunnitella, toteuttaa, arvioida ja lopuksi raportoida sosiaalialan kehittämishankkeita. (Rouhiainen-Valo, ym. 2010, 21.)

Päiväkodissa tutkimuksellinen kehittämisosaaminen lähtee tiimityöskentelystä, koska päiväkodeissa toimii useita eri ammattiryhmiä tiimi- ja verkostotyössä. Hyvä ja toimiva kehittämistyö vaatii alansa ammattilaisilta aikaa yhteistyöhön lapsen ja hänen perheensä kanssa sekä yhteisen toiminnan suunnitteluun ja kehittämiseen. Päiväkodissa henkilökuntaan kuuluu joukko eri alojen ammattilaisia, jotka toimivat tiiminä. Tiimityössä ihmiset ovat sitoutuneet yhteiseen päämäärään ja ovat yhdessä vastuussa valinnoistaan ja ratkaisuksistaan. Moniammatillisen tiimityön tavoitteena on lapsen ja perheen tilanteen hahmottaminen monesta eri näkökulmasta. Moniammatillisuus perheiden kannalta tarkoittaa sitä, että he tietävät, ketkä heidän kanssaan työskentelevät ja mitä tukea he keneiltäkin saavat. (Järvinen, Laine & Hellman-Suominen 2009, 93–94.)

3.6 Johtamisosaaminen

Sosiaalialalla johtaminen tuo mukanaan monia haasteita, kuten esimerkiksi riittämättömät henkilöstöresurssit tai asiakastyön sisällölliset haasteet. Nämä vaikuttavat siihen, miten johtamisosaaminen näyttäytyy työssä. Sosionomi saa koulutuksessaan riittävät perusvalmiudet toimia työyhteisönsä lähiesimiehenä. Käytännön työssä se tarkoittaa sitä, että sosionomi hallitsee talous- ja henkilöstöhallinnon perusperiaatteet sekä kyvyn kehittää sosiaalialan osaamista, työyhteisöjä ja palveluprosesseja. Sosionomi omaa perusedellytykset toimia itsenäisenä sosiaalialan yrittäjänä. (Rauhiainen-Valo, ym. 2010, 22.)

Sosionomikoulutuksessa saatu ammatillinen pätevyys ja teoreettinen osaaminen ovat perusedellytys asiantuntijaksi kehittymiselle. Asiantuntijaksi kehittymiseen vaikuttaa koulutuksen lisäksi myös työntekijän yksilölliset ominaisuudet, koska sosiaalialantyyötä tehdään omalla persoonalla. Sosionomin ammattitaitokyvyt ja pätevyys hahmotetaan kokonaisuutena, joka rakentuu ja elää ammattitaidon ja työvuosien karttuessa. Kehittyminen ja oppiminen eivät lopu koulutuksen päättyessä vaan se jatkuu läpi koko työelämän. (Mäkinen ym. 2009, 19–20.)

Päiväkodissa sosionomi voi toimia yksikkönsä johtajana, joka vastaa sen päiväkodin toiminnasta. Päiväkodissa johtaja toimii päiväkodin ja varhaiskasvatuksen asiantuntijana sekä myös vaikuttaa kuntaorganisaatiossa päivähoidon koskevaan päätöksentekoon. Päiväkodin johtajan tehtävät muodostuvat hallinnollisesta johtamisesta, päivittäisten asioiden johtamisesta sekä pedagogisesta johtamisesta. (Järvinen, Laine & Hellman-Suominen 2009, 94.)

4 Varhaiskasvatus ja päiväkotiympäristönä

Varhaiskasvatus on pienten lasten eri elämäntilanteissa tapahtuvaa kasvatuksellista vuorovaikutusta, jonka tavoitteena on edistää lasten tasapainoista kasvua, kehitystä ja oppimista. Siihen tarvitaan vanhempien ja kasvatuksen ammattilaisten kiinteää yhteistyötä sekä kasvatuskumppanuutta, jotta perheiden ja kasvattajien yhteinen kasvatustehtävä muodostaa lapsen kannalta eheän kokonaisuuden. (Vasu 2005, 11.) Kasvatuskump-

panuus tarkoittaa vanhempien ja päivähoidon välistä yhteistyötä lapsen kokonaisvaltaisen kehityksen tukemiseksi. Kasvatuskumppanuus edellyttää vanhempia ja päivähoidon henkilökuntaa sitoutumaan ja toimimaan yhdessä lapsen kasvun ja kehityksen tukemisessa. Käytännössä kasvatuskumppanuus tarkoittaa sitä, että vanhemmat ja päivähoidon henkilöstö laativat lapselle varhaiskasvatussuunnitelman, jossa otetaan huomioon lapsen kokemukset, omat kiinnostuksen kohteet, kehitykselliset tarpeet sekä yksilöllisen tuen ja ohjauksen tarpeet. Vanhempia kuullaan ja jos ongelmia tai huolenaiheita tulee esille, niin kasvatuskumppanuudella niihin yritetään yhdessä löytää ratkaisuja. (Laine, Ruishalme, Salervo, Siven & Välimäki 2009, 154.)

Varhaiskasvatusta toteutetaan valtakunnallisten linjausten mukaisesti varhaiskasvatuspalveluissa, joista keskeisimpiä ovat päiväkodit, perhepäivähoito sekä erilainen avoin toiminta. Varhaiskasvatuspalveluja tuottavat kunnat, järjestöt, yksityiset palveluntuottajat ja seurakunnat. Esiopetus on vuotta ennen oppivelvollisuuden alkamista tarjottavaa suunnitelmallista opetusta ja kasvatusta. Varhaiskasvatuksessa tapahtuva, esiopetus on osana varhaiskasvatusta. Esiopetus ja perusopetus muodostavat lapsen kehityksen kannalta johdonmukaisesti etenevän jatkumon. (Vasu 2005, 11–12.)

Laissa lasten päivähoidosta (19.1.1973/36, pykälässä 2a) säädetään päivähoidon laadusta seuraavasti:

Päivähoidon tavoitteena on tukea päivähoidossa olevien lasten koteja näiden kasvatustehtävissä ja yhdessä kotien kanssa edistää lapsen persoonallisuuden tasapainoista kehitystä. Päivähoidon tulee omalta osaltaan tarjota lapselle jatkuvat, turvalliset ja lämpimät ihmissuhteet, lapsen kehitystä monipuolisesti tukevaa toimintaa sekä lapsen lähtökohdat huomioon ottaen suotuisa kasvuympäristö. Lapsen iän ja yksilöllisten tarpeiden mukaisesti päivähoidon tulee ottaa yleinen kulttuuriperinne huomioon edistäen lapsen fyysistä, sosiaalista ja tunte-elämän kehitystä sekä tukea lapsen esteettistä, älyllistä, eettistä ja uskonnollista kasvatusta. Uskonnollisen kasvatuksen tukemisessa on kunnioitettava lapsen vanhempien tai holhoojan vakaumusta. Edistäen lapsen kehitystä päivähoidon tulee tukea lapsen kasvua yhteisvastuuseen ja rauhaan sekä elinympäristön vaalimiseen.

Päiväkodissa varhaiskasvatuksen yksi tärkeimpiä tehtäviä on turvata lasten hoito sinä aikana, kun vanhemmat ovat työssä tai muuten estyneet lastaan hoitamaan. Ammattilaisille hoito merkitsee kykyä vastata kasvatuksellisiin ja pedagogisiin keinoin päivähoitoon kohdennettuihin odotuksiin. Kun puhutaan käsitteestä hoito, niin se päivähoidossa liitetään yleensä lapsen perustoimintoihin, kuten lapsen fyysisestä hyvinvoinnista huolehti-

miseen sekä lapsen ohjaamiseen liittyviin asioihin. Lapsen perustoiminnoista huolehtiminen on päivähoiton kasvatustyön perusta. Nykyään lapsen hoitoon päiväkodissa kuuluu kasvatusta ja opetusta, jotka muodostavat varhaiskasvatuksen kokonaisuuden. (Niikko 2008, 69–71.)

Varhaiskasvatustyö on ihmissuhdetyötä, jossa tarvitaan hyviä vuorovaikutustaitoja. Vuorovaikutustaidot ovat päiväkodissa työskentelevälle työntekijälle yksi tärkeimmistä työvälineistä. Keskustelun ja kuuntelemisen taidot korostuvat niin lasten kuin vanhempienkin kanssa. Työntekijän vuorovaikutustaidot liittyvät vahvasti työntekijän omaan ammattitaitoon ja omaan ammatilliseen käyttäytymiseen. (Järvinen, Laine & Hellman-Suominen 2009, 159.)

4.1 Lastentarhanopettajan osaaminen

Lastentarhanopettajan osaaminen määritellään seuraavasti: Lastentarhanopettajan koulutukseen sisältyy kasvatustieteiden kandidaatin tutkinto, 180 opintopistettä. Pääaineena on kasvatustiede ja erityisesti varhaiskasvatusta, jota on opiskeltava 75 opintopisteen verran. Lastentarhanopettajan tutkintoon sisältyvät myös 60 opintopisteen laajuiset muut opinnot, jotka antavat ammatillisia valmiuksia varhaiskasvatuksen tehtäviin sekä esiopetukseen. Kasvatustieteiden tutkinto antaa valmiudet lastentarhanopettajan tehtäviin päivähoitossa ja 6-vuotiaiden esiopetuksessa sekä erilaisiin varhaiskasvatuksen asiantuntijuuden edeltäviin tehtäviin. Sellaisia tehtäviä ovat mm. julkishallinnon virat, joihin vaaditaan soveltuvaa korkeakoulututkintoa. (Lastentarhanopettajaliitto, varhaiskasvatuksen koulutus 2012.)

Lastentarhanopettajan ammattietiikka pohjautuu vuonna 2002 määriteltyyn opettajan ammattietiikkaan (OAJ). Lastentarhanopettajan ammattietiikan tarkoituksena on antaa ohjeita varhaiskasvatuksen erilaisissa tehtävissä työskenteleville kasvatuksen ammattilaisille. Ammatillisen toiminnan vastuullisuus perustuu alan erityistietoon ja ammattitaitoon sekä työn arvo- ja normipohjaan. Lastentarhanopettajan perustehtävä ja vastuu kuvataan kasvatusta, opetusta ja hoitotyötä koskevassa lainsäädännössä ja muussa täydentävässä sääntelyssä. Valtakunnalliset varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ohjeistavat varhaiskasvatustyön sisällöllistä toteuttamista. Esiopetusta antaa lastentarhanopettaja tai

luokanopettaja sekä myös tietyin edellytyksin sosiaalikasvattaja tai sosionomi. Lastentarhanopettajan toimiessa työyhteisönsä pedagogisena asiantuntijana, hän kantaa päävastuun varhaiskasvatuksen ydintehtävästä, eli hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuuden suunnittelusta ja toteuttamisesta. Lastentarhanopettaja vastaa myös laadukkaan kasvu- ja oppimisympäristön luomisesta. (Lastentarhanopettajaliitto 2012.)

4.2 Lastentarhanopettajan työnkuva päiväkodissa

Lastentarhanopettajan tehtävänä ja työnä on päiväkodissa toiminnan suunnittelu, toiminnan toteuttaminen sekä toiminnan arvioiminen ja kehittämistyöstä vastaaminen. Lastentarhanopettaja tekee päivittäin kasvatukseen, opetukseen ja hoitoon liittyviä tehtäviä ja myös näitä tukevaa työtä, eli suunnittelua, kehittämistä ja yhteistyötä perheiden ja muiden yhteistyötahojen kanssa. (Kalliala 2012, 132.) Päiväkodissa työskentelevillä lastentarhanopettajilla korostuu oma persoona, ammatillinen ote työhön ja työn eettisyys. Työntekijän oma asennoituminen työhön heijastuu pitkälle siihen, miten työtä päiväkodissa lasten kanssa tekee ja miten huomio kasvatuskumppanuuden vanhempien kanssa. Nämä asiat muodostavat yhden kokonaisuuden osan lastentarhanopettajan työstä päiväkodissa. (Kalliala 2012, 150.)

Päiväkotityössä lasten kasvatuksen tarkoituksena on ohjata kasvavat lapset sellaisiin toimintoihin, jotka avaavat heidän kehitysmahdollisuuksiaan. Lasten kanssa tehtävässä työssä kasvatustavoitteen pitäisi perustua käsitykseen arvokkaasta ihmiselämästä. Kasvatuksen pitää palvella kasvatettavan omaa elämän arvoa ja omia kiinnostuksen kohteita. Päiväkodissa tämä tarkoittaa lapsen äänen kuulemistä sekä lapsilähtöistä toimintaa. (Puolimatka 2010, 28.) Lapsilähtöisyydellä tarkoitetaan lapsen omaan kulttuuriin, kokemuksiin ja toimintaan pohjaavaa oppimis- ja opettamisprosessia. Lapsi on tässä prosessissa subjekti, eli toimija ja tekijä. Lapsilähtöisessä toiminnassa lapsi nähdään aktiivisena, uteliaana sekä sosiaalisena henkilönä. Lapsi nähdään oppimishaluisena ja oppimiskykyisenä yksilönä. Lapsilähtöisessä toiminnassa painottuu lapsen oma aktiivinen toiminta, elämyksellisyys ja leikki. Ne mahdollistavat lapsen oppimisprosessin käynnistymisen. Lapsilähtöisessä ajattelussa korostuu oppimisprosessin sosiaalinen luonne sekä lapsen sosiaaliset suhteet. (Vilen ym. 2006, 222.)

Kasvatuksessa opetus on keskeinen kasvatuksen keino. Opetus on yksi keino kasvattaa lapsia, minkä keskiössä on tieto tai taito. Opetus on aina kasvattavaa, koska päiväkodissa lastentarhanopettaja siirtää varhaiskasvatussuunnitelmassa tärkeinä pidettyjä tietoja ja taitoja lapsille. Opetus on päiväkodissa työntekijän ja lapsen välistä vuorovaikutusta ja yhteistä toimintaa. (Hellström 2010, 203.)

5 Opinnäytetyön tarkoitus ja tehtävä

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli selvittää teemahaastattelun keinoin, millaisia kokemuksia sosionomeilla on omasta työkuvastaan päiväkodissa sekä millaista osaamista sosionomi tarvitsee työskennellessään päiväkodissa. Opinnäytetyömme on laadullinen ja aineisto on kerätty teemahaastattelulla ja aineisto on analysoitu sisällönanalyysin keinoin.

Työelämän yhteistyökumppanimme on Joensuun kaupunki ja yhteyshenkilönä on Anu-Helena Turtiainen. Hänen kanssaan teimme opinnäytetyön toimeksiantosopimuksen. Haastateltavat etsimme itse Joensuun kaupungin päiväkodeista. Haastateltavia saimme yhteensä kuusi. Haastattelimme sosionomitutkinnon suorittaneita ja kaikki haastateltavat työskentelivät lastentarhanopettajan tehtävissä päiväkodissa.

Opinnäytetyömme tutkimuskysymykset ovat:

1. Millaisia kokemuksia sosionomeilla on omasta työkuvastaan päiväkodissa?
2. Millaista osaamista sosionomi tarvitsee työskennellessään päiväkodissa?

6 Opinnäytetyön menetelmälliset valinnat ja aineiston kerääminen

6.1 Tietoa laadullisesta tutkimuksesta

Laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus on luonteeltaan kokonaisvaltaista tiedon hankintaa ja aineisto kootaan luonnollisissa ja todellisissa ympäristöissä ja tilanteissa. Tut-

kija luottaa yleensä omiin havaintoihinsa ja keskusteluihin tutkittaviensa kanssa. Laadullisessa tutkimuksessa suositaan aineiston keruussa sellaisia metodeja, joissa tutkittavien ääni ja näkökulmat pääsevät esille. Esimerkkejä tällaisista metodeista ovat muun muassa teemahaastattelu, havainnointi tai ryhmähaastattelut. Laadullisessa tutkimuksessa kohdejoukko valitaan tarkoituksenmukaisesti, ei satunnaisesti. Laadullisen tutkimuksen tutkimussuunnitelma muotoutuu koko ajan tutkimuksen edetessä. Tutkimuksen on tarkoitus toteutua joustavasti ja suunnitelmia voi muuttaa olosuhteiden mukaisesti. Laadullisessa tutkimuksessa tutkimukseen valikoituja henkilöitä käsitellään ainutlaatuisina tapauksina ja tutkitaan aineistoa sen mukaisesti. Tässä esille nousee erityisen hyvin tutkimukselle ominainen luotettavuus ja eettisyys periaate. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2003, 155.)

Valitsimme laadullisen tutkimuksen tutkimusmenetelmäksi, koska tällä menetelmällä saimme kerättyä sosionomien kokemuksellista tietoa. Tiedonkeruumenetelmät sekä analysointitapa sopivat tämän tutkimuksen tekemiseen. Aikataululliset asiat vaikuttivat tämän menetelmän valintaan, koska esimerkiksi määrällisen tutkimuksen kyselylomakkeita olisimme joutuneet odottamaan. Tällä menetelmällä saimme laadullista ja kokemuksellista tietoa suoraan haastateltavilta.

6.2 Haastattelu tiedonkeruumenetelmänä

Haastattelun etuna pidetään joustavuutta. Haastattelija voi tarvittaessa toistaa kysymyksen ja tarkentaa kysymystä, jos haastateltava ei ymmärrä mistä on kysymys. Jos esimerkiksi verrataan haastattelua ja kyselyä tiedonkeruumenetelminä, niin kyselyssä ei ole sitä mahdollisuutta, että haastateltava voi tarkentaa tai kysyä jotakin. Haastattelu tiedonkeruumenetelmänä on joustava myös siksi, että kysymykset voidaan esittää siinä järjestyksessä, miten haastattelija tilannetta tulkitsee. Haastattelussa on tärkeää saada mahdollisimman paljon tietoa halutusta asiasta. Haastattelun onnistumiseksi on tärkeää, että haastateltavat voivat tutustua jo ennakkoon kysymyksiin ja haastattelun aiheeseen. Tällöin saadaan haastattelulle parempi tulos. Eettisesti ajateltuna on oikein, että haastateltava tietää etukäteen, mitä haastattelu koskee ja mihin sillä pyritään. Eettisyyteen liittyy myös se, että haastateltavat tietävät etukäteen, mihin he ovat lupautuneet. Haastattelun etuna pidetään sitä, että haastattelija saa samalla toimia havainnoitsijana. Muis-

tiin voidaan kirjoittaa mitä sanotaan ja miten asiat sanotaan. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 75–76.)

Opinnäytetyössämme tarkoituksenamme oli selvittää, millaisia kokemuksia sosionomeilla on omasta työnkuvastaan ja osaamisestaan päiväkodissa; haastattelu tiedonkeruun menetelmänä oli meille tehokkain tapa kerätä kokemuksellista tietoa. Teemahaastattelulla saimme kysyä haastateltavilta tiettyihin teemoihin liittyviä kysymyksiä ja tarvittaessa pystyimme myös tarkentamaan kysymyksiämme. (Liite 4.) Haastattelutilanteet olivat rauhallisia ja kiireettömiä. Haastateltavat eivät saaneet etukäteen tietää haastattelukysymyksiä, vaan he ainoastaan tiesivät, mitä yleisesti haastattelu pitää sisällään. Haastateltavat tiesivät, että tarkoituksenamme on kerätä heiltä tietoa omasta työnkuvastaan sekä osaamisestaan päiväkodissa.

6.3 Aineiston keruuprosessi

Aloimme etsiä haastateltavia satunnaisesti Joensuun alueen päiväkodeista lokakuussa 2012. Ainoa ehto haastatteluun suostumiselle oli, että haastateltava on koulutukseltaan sosionomi ja työskentelee päiväkodissa. Lähetimme Joensuun alueen eri päiväkodeihin päiväkodin johtajille sähköpostikirjeen, jossa kerroimme keitä me olemme ja mitä me aiomme tehdä. (Liite 2.) Yhteensä viestejä laitettiin yhteentoista eri päiväkotiin Joensuun alueella. Halukkaita henkilöitä haastatteluun ilmoittautui kuusi, jotka kävimme haastattelemassa. Kaikki haastateltavat olivat sosionomi koulutuksen saaneita ja he työskentelivät päiväkodeissa. Kuusi haastateltavaa oli mielestämme sopiva määrä, koska haastatteluista alkoi nousta samanlaisia teemoja esille. Tästä tulkitsimme sen, että saimme kysymyksiimme riittävästi vastauksia.

Valitsimme haastattelumuodoksi teemahaastattelun, koska halusimme saada vastauksia tiettyihin kysymyksiin ja mielestämme teemahaastattelu sopi hyvin tämän tyyppiseen tiedonkeruuseen. Meillä oli kaksi teemaa, joiden pohjalta teemahaastattelurunko tehtiin. Teemahaastattelussa haastattelun teemat ovat etukäteen määriteltyjä. (Eskola & Suoranta 2000, 86.) Meidän teemamme olivat sosionomin työnkuva päiväkodissa ja sosionomin osaaminen päiväkodissa. Nämä teemat olimme ennalta määritelleet. Hyödynsimme haastatteluissa sosionomin kompetenssien luokittelua. Sovimme haastattelut haastatel-

tavien aikataulujen mukaisesti. Haastattelut tapahtuivat haastateltavien työpaikoilla, eli päiväkodeissa. Menimme haastattelutilanteisiin yhdessä työparina. Toinen meistä haastatteli ja toinen kirjoitti muistiinpanoja ylös. Vuorokerron vaihdoimme osia niin, että molemmille tuli yhteensä kolme haastateltavaa. Haastatteluissa meillä oli mukana nauhuri, eli haastattelut nauhoitettiin kokonaisuudessaan. Haastattelutilanteessa haastateltavia oli yksi ja haastattelihoita kaksi. Etenimme haastatteluissa temahaastattelurungon mukaisesti ja tarvittaessa teimme tarkentavia kysymyksiä. Haastattelun kesto oli suunnitteen jokaisessa haastattelussa puoli tuntia. Kaikki haastattelut tapahtuivat marraskuun 2012 aikana.

6.4 Laadullisen tutkimuksen analysointimenetelmiä

Laadullisen tutkimuksen perusanalyysimenetelmänä voidaan pitää sisällönanalyysiä. Sisällönanalyysiä voidaan pitää niin yksittäisenä metodina, kuin myös teoreettisena kehyksenä. Laadullisessa analyysissä puhutaan usein induktiivisesta ja deduktiivisesta analyysistä. Tämä jako tarkoittaa tutkimuksessa käytetyn päättelyn logiikasta, joka on joko induktiivinen eli yksittäisestä yleiseen tai deduktiivinen eli yleisestä yksittäiseen. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 93–95.) Laadullisen aineiston analyysin tarkoituksena on luoda saatuun aineistoon selkeyttä ja siten tuottaa uutta tietoa tutkittavasta. Analyysin avulla pyritään tiivistämään aineisto niin, että sisällöllinen informaation ei katoa. (Eskola & Suoranta 2000, 137.) Laadullisen aineiston analyysi voidaan karkeasti jaotella kolmeen vaiheeseen. Ensimmäinen on aineiston redusointi eli aineiston pelkistäminen, toinen on aineiston teemoittelu ja kolmas vaihe on abstrahointi eli teoreettisten käsitteiden luominen (Tuomi & Sarajärvi 2002, 110).

6.5 Haastatteluista saadun aineiston analysointi

Haastatteluista saatu aineisto tallennettiin nauhureilta tietokoneelle ja sen jälkeen haastattelut litteroitiin sanasta sanaan. Haastatteluista saadut muistiinpanot olivat tukena haastatteluja auki kirjoittaessa. Haastattelut saivat kirjallisen muodon heti haastattelujen jälkeen. Halusimme varmistaa sen, etteivät äänitallenteet katoa, ennen kuin haastattelu on kirjallisessa muodossa. Yhdestä haastattelusta tuli kirjallista materiaalia keskimäärin kuusi sivua. Kaikkiaan kirjallista materiaalia oli koossa 36 sivua. Kaikki haastattelut

poistimme tietokoneelta ja nauhurista heti, kun materiaali oli kirjallisessa muodossa. Haastattelut poistimme siksi, ettei haastateltavia kukaan tunnista äänestä ja myös siksi ettei haastattelut joudu kenenkään muiden kuin tekijöiden haltuun.

Kirjallisen aineiston työstäminen tapahtui niin, että ensimmäisenä luimme läpi kaikki haastattelut. Sen jälkeen alleviivasimme teksteistä keskeisiä asioita esimerkiksi verkosto-osaamisen, tiimityö sekä sosiaalipedagoginen työote jne. Nämä liittyivät olennaisesti tutkimuskysymyksiin. Tämän jälkeen kun alleviivaukset oli tehty, aloimme tiivistää keskeisiä asioita yhteen. Aineisto saatiin tiivistettyä kymmeneen sivuun. Tämän jälkeen aloimme sisällönanalyysin keinoin pelkistää lauseita ja teemoitella niitä. Pelkistetyt ilmaukset yhdistimme alateeman alle ja alateemoista muodostui yläteemat. Teimme aineistosta analyysitaulukon, jossa on haastatteluista saadut vastaukset. Näin saimme poimittua haastatteluista keskeiset tulokset, jotka esittelemme tuloksissa.

Analyysitaulukossa ensimmäisenä on alkuperäinen ilmaus joka tarkoittaa sitä, että ilmaus on kirjoitettu taulukkoon aivan samalla tavalla, kuin se alun perin haastattelussa sanottiin. Toisena analyysitaulukossa on pelkistetty ilmaus joka tarkoittaa sitä, että tämän teeman alle yhdistettiin esimerkkejä sosionomin työnkuvasta sekä sosionomin osaamisalueista. Kolmantena taulukkoon valitsimme alateeman, joka kokosi yhteen pelkistetyt ilmaukset. Viimeisenä analyysitaulukossa on yläteema, joka kokoaa analyysitaulukon teemat yhteen. Näin saimme taulukkoon sosionomin kokemuksia omasta työkuvastaan ja omasta osaamisestaan päiväkodissa. Tämän analyysitaulukon perusteella opinnäytetyön tuloksia esitellään. (Liite 6.)

7 Opinnäytetyön keskeiset tulokset

Kaikki haastateltavat olivat naisia ja työkokemusta päiväkodissa työskentelystä heillä oli yhdestä vuodesta aina kahteenkymmeneen vuoteen saakka. Osalla heistä oli aikaisempi tutkinto päivähoitoalalta, joka pidentää heidän kokemustaan päiväkodissa työskentelystä. Kaikki haastateltavat työskentelivät lapsiryhmissä eri-ikäisten lasten kanssa.

7.1 Sosionomien kokemuksia omasta työstään

Haastateltavien perustietojen mukaan työtä päiväkodissa oli tehty useita vuosia ja työkokemusta päivähoidotalta oli ehtinyt kertyä paljon. Työkokemus näkyi myös heidän vastauksissaan. Haastatteluista nousi esille se, että työnkuva- ja vastuuasiat ovat ehtineet vuosien saatossa muuttua. Haastateltavissa ei ollut päivähoiton julkisella puolella johtavassa asemassa olevaa sosionomia, mutta varajohtajan tehtäviä hoiti yksi haastatelluista sosionomeista päiväkodissa. Yksi sosionomi oli johtavassa asemassa yksityisessä päiväkodissa. Vastuuasiat tulivat monessa haastattelussa esille niin, että työnkuva päiväkodissa oli muuttunut haasteellisemmaksi. Haastateltavat kokivat nykypäivän lapsiperheet haastavammaksi kuin ennen ja työnkuva on muuttunut lisääntyvien hallinnollisten asioiden myötä. Päiväkotiä pidettiin mielenkiintoisena ja vaihtelevana työpaikkana. Monet haastateltavat kokivat, että yksikään päivä ei ole samanlainen, vaan jokainen päivä on oma ja ainutlaatuinen.

Haasteellisuus tulee siinä, et ne pulmat ja ongelmat tulee lapsesta esiin herkemmin ja ne tuopi siihen päiväänkin sellaista erilaista niin hyvässä kuin huonossakin. Ja kahta samanlaista päivää ei päiväkodissa olekaan, et jokainen päivä on niin erilainen. (4)

Päiväkoti on parhaimmillaan aivan loistava työpaikka...Jos homma toimii ja kaikki tietää perustehtävänsä niin ja jos on hyvä johto ja vastuut ja muut selvillä niin ei oo ku tehä tätä työtä.(5)

Kaikki haastateltavat kertoivat toimivansa lastentarhanopettajan ammattinimikkeellä päiväkodissa. Haastateltavilta kuitenkin nousi erilaisia tehtäviä, joita lastentarhanopettajan työhön liittyy päiväkodissa. Keskeisimmäksi tehtäväkseen päiväkodissa haastateltavat nostivat lasten kasvattamisen ja ohjaamisen. Tämä koettiin kaikkein tärkeimmäksi. Muita esimerkkejä lastentarhanopettajan työstä päiväkodissa oli lasten toiminnan suunnittelu, tiimityötaidot ja vuorovaikutus lapsen ja vanhempien välillä. Haastateltavat kokivat nämä asiat tärkeäksi ja oleellisiksi työnkuvaansa nähden.

Alku- ja esiopetuspätevyiden puuttuminen puhututti lähes jokaisessa haastattelussa. Tämä koettiin työtä rajoittavaksi tekijäksi, kun ei voi toimia itsenäisesti esikoululaisten opettajana. Tämä rajoite osattiin haastatteluissa kääntää hyväksi puoleksi niin, että sosionomi on saanut työparikseen lastentarhanopettajan. Sosionomi, -lastentarhanopettaja

työparityöskentely täydentävät toisiaan ja se on monipuolisempaa ja antoisampaa. Haastateltavat kokivat, että tätä työtä tehdään yhdessä päiväkodissa työskentelevien eri ammattiryhmiä edustavien ihmisten kanssa.

Lastentarhanopettajan toimen alla tehhään näitä tehtäviä ja tota siinä on omia hyviä puolia ja omia heikkouksia. (2)

Lastentarhanopettajan työnkuva, lastenkasvattamiseen liittyvät kaikki asiat. Tässä on semmoinen pedagoginen vastuu kaikessa. Toiminnan ohjaaminen ja suunnittelu ja kaikki päiväkodin tehtävät. Työnkuva on kasvatus- ja opetusta ja ohjaamista. (4)

Lasten perushoito, ohjaaminen, leikin ohjaaminen ja toimintatuokioiden suunnittelu. Sitten totta kai suunnittelutyö, vanhempien kanssa tehtäväyhteistyö ja sit varhaiskasvatussuunnitelmat jokaisen lapsen kanssa. (6)

Et tähän on tiimityötä parhaimmillaan. (2)

Et meillä on töissä päivähoitajia, lastenhoitajia tai lähihoitajia ja myös muita ammattiryhmiä. (2)

7.2 Sosionomien kokemuksia osaamisestaan päiväkodissa

Haastateltavat kuvailivat omaa osaamistaan päiväkodissa erilaisin ilmauksin. Tärkein sosionomin osaamisenalue liittyi asiakkaisiin eli lapsiin ja vanhempiin. Haastateltavien mukaan tärkein asiakas on itse lapsi ja sitten tulee kasvatuskumppanuus vanhempien kanssa. Työtä tehdään yhdessä lapsen ja perheen kanssa. Vanhemmat ovat lapsensa parhaita asiantuntijoita ja päiväkodissa työntekijät ovat oman alansa asiantuntijoita. Heidän välisensä vuoropuhelu koettiin erittäin tärkeäksi, että kokonaisvaltainen hoito lapsen ja perheen puolesta toteutuisi. Päiväkodissa työskennellessä on osattava toimia yhteistyössä lapsen ja vanhempien kanssa ja osattava toimia heidän etunsa mukaisesti.

Meillähän on etusijalla tuo lapsi ja se lapsen hyvinvointi.
Lapsi on keskiössä ja toivotaan, että lapsella olisi hyvä päivä. (2)

Asiakastyön osaaminen on sitä, että pyritään olemaan niitten vanhempien kanssa mahdollisimman paljon tekemisissä. Koska ne lapsethan on meillä lainassa. Yritetään tehdä siitä joustava yhteistyömuoto. (1)

Työntekijän osaamiseen liittyy vahvasti persoonallisuus ja vuorovaikutustaidot. Haastateltavat kokivat, että päiväkodissa työn tärkein väline on oma persoona ja sitä kautta

tulevat omat vuorovaikutustaidot. Oma asenne muita kohtaan määrittää pitkälle sen, miten ja millaiseksi suhde lapsiin ja vanhempiin kehittyy. Vuorovaikutustaidot koettiin tärkeäksi myös omassa työyhteisössä. Hyvät vuorovaikutustaidot työntekijöiden välillä vaikuttavat vahvasti työilmapiiriin.

Sosiaalipedagoginen työote on se, millä tätä työtä tehdään. Vuorovaikutustaidot ovat ensisijaiset ja vuorovaikutus lapsen kanssa, työyhteisössä ja vanhempien kanssa. Tää on kokoaikaista vuorovaikutusta. (5)

Haastateltavat kokivat työssään tärkeäksi palveluihin ohjaamisen. Päiväkotityössä haastateltavat kokivat sen, että esimerkiksi lastensuojeluun liittyvät asiat ovat sosionomin työkenttää päiväkodissa ja se on myös heidän vahvaa osaamistaan. Haastateltavat kokivat, että sosionomin on helppo lähteä päiväkodissa hyödyntämään omaa tietotaitoaan, jos asiakkaalla on tarve erilaisiin palveluihin. Sosionomin puoleen monet muut työntekijät päiväkodissa kääntyvät tällaisissa tilanteissa. Haastattelujen mukaan monet perheet ovat erilaisten palveluiden piirissä, joten erilaisista palveluista pitää olla käytännön tietoa. Tällöin myös päiväkoti voi olla niissä hoitosuhteissa mukana ja tehdä tiiviistä yhteistyötä eri tahojen kanssa.

Moniammatillisuus ja moniammatillinen työtiimi koettiin vahvaksi osaamiseksi päiväkodissa. Haastateltavat kokivat, että yhteistyössä toisten ammattilaisten kanssa lapselle saadaan paras mahdollinen kasvatus, jos kasvatuksessa on jotakin poikkeavaa tai huolestuttavaa, niin sosionomit kokivat vahvaksi osaamiseen lähteä hakemaan apua. Haastateltavat kokivat tärkeäksi sen, että he voivat puhua työpaikalla keskenään päiväkodin asioista ja pohtia yhdessä ratkaisuja lapsen ja perheen parhaaksi. He korostivat sitä, että tätä työtä ei tehdä, eikä tarvitse tehdä yksin. Haastateltavat kertoivat, että moniammatilliseen työtiimiin päiväkodissa kuuluu lastenhoitajia, lastentarhanopettajia, sosionomeja sekä erityislastentarhanopettajia. Päiväkodin ulkopuoliset verkostot koettiin myös tärkeiksi. Päiväkodit tekevät tiivistä yhteistyötä esimerkiksi neuvolan, seurakunnan, koulun sekä erilaisten terapeuttien kanssa.

Se on tätä verkosto osaamista aika paljon. Et osaa luovia siellä verkostossa ja ottaa yhteyttä unohtamatta sitä lapsen ääntä. (4)

Vahvuus mun mielestä on ne yhteistyökumppanit ja se herkkyys lähteä viemään niitä asioita eteenpäin. (2)

Yks vahvuus on myös se, että ei jää yksin, et on kyky lähteä hakemaan apua ja myöskin se, että ymmärtää mikä on meidän pääasiallinen rooli täällä päivähoiton puolella. Et se on se lapsi ja sit se tiivis yhteistyö vanhempiin ja sit vielä se rinnalla kulkeminen yhteisten arvojen kautta. (2)

Haastateltavat kokivat eettisyyden ja eettisen toiminnan omassa työssään tärkeäksi. Haastateltavat toivat esille hyvin samantapaisia ajatuksia sosionomin eettisestä osaamisesta päiväkodissa. Lapsen kanssa työskenneltäessä haastateltavat painottivat sitä, että lapsi ja vanhemmat otetaan huomioon yksilöinä. Haastateltavien mielestä on tärkeää, ettei kaikille vanhemmille puhuta samalla tavalla, vaan osataan tulkita se, miten kenellekin vanhemmalle puhutaan. Myös vanhemmat otetaan huomioon yksilöinä.

Haastatteluissa nousi vahvasti esille se, että erilaisten tarpeiden huomioiminen on päiväkodissa työskentelyn ydinosaamista. Päiväkodeissa on lapsia ja perheitä hyvin erilaisista lähtökohdista. Kaikki päiväkodin sisällä toimivat henkilöt ovat yksilöitä omine tarpeineen. Haastatteluissa pohdittiin myös sitä, että olisi hyvä sopia työyhteisön yhteiset säännöt ja arvot, joiden mukaan työtä tehdään ja mitä asioita pidetään yhteisesti tärkeinä. Oma ammatillisuus koettiin tärkeäksi ja oma työkokemus havainnoida ja huomata vaikeita asioita, jotta asioita voidaan viedä tarvittaessa eteenpäin muille tahoille.

Meil on erityistä tukea tarvitsevia lapsia ja perheitä aika paljon, et kyllä mun mielestä siinä korostuu se eettisyys ja ne eettiset kysymykset. (2)

Eettisyydessä korostuu kunnioitus ja se, että osaa ottaa lapsen huomioon yksilönä ja tavallaan myös, että osaa ottaa myös ne vanhemmat huomioon. (1)

Tuntosarvet pystyssä oleminen, et pystyy kattomaan kuka tarvii mitäki apua ja pystyy tarjoamaan apua ja tuottamaan palveluja. Semmosen hoksaaminen, et se on meidän osaamista tai erityisosaamista. (5)

Tavallaan se työntekijän ammatillisuus ja ammattitaito, et miten sinä osaat tehdä sitä sitä työtä ja että osaat huomioida koko perheen ja kokonaisuuden. (4)

7.3 Yhteenvetoa haastatteluista

Kokonaisuudessaan sosionomin työkenttää päiväkodissa pidettiin monipuolisena ja laajana. Haastateltavat kokivat lapset ja perheet erittäin tärkeiksi, koska työ heidän kanssaan on keskeisintä, mitä päiväkodissa on. Tärkeäksi koettiin moniammatillisuus ja hyvät tiimityötaidot. Päiväkodissa työtä ei voi tehdä yksin, vaan hyvän työtiimin kanssa työ lapsen ja perheen edun mukaisesti onnistuu. Sosionomikoulutuksesta saatu teorian tieto koettiin vahvistavan käytännön työtä. Erityisesti lastensuojelu ja perhetyön monipuoliset teoriatiedot koettiin päiväkotityössä tärkeäksi osaamiseksi.

Kaikista haastatteluista kävi ilmi, että sosionomin työ päiväkodissa on mielenkiintoista ja antoisaa. Päivät koettiin erilaisiksi ja tämä koettiin voimauttavaksi työn kannalta, koska tulevaa ei voi ennustaa. Työ lasten ja moniammatillisen työtiimin kanssa koettiin hyväksi ja tärkeäksi. Haastateltavat painottivat, että työtä tehdään omalla persoonalla ja omat vuorovaikutustaidot ovat tärkeitä. Yksi haastateltava nosti hyvän näkökulman esille siitä, että päiväkodissa tehtävä työ on vahvasti ”ihmissuhdeammatti”. Tämä näkökulma pitää varmasti paikkansa, koska ihmisten kanssa ollaan koko ajan tekemisissä päivittäin.

8 Johtopäätökset

Sosionomin tutkinto antaa laajat perustiedot ja -taidot käytäntöön sekä teoreettiset perusteet sosiaalialan asiantuntijatehtävissä toimimista varten. Sosionomin koulutus antaa ammatillisen pätevyyden ja teoreettisen osaamisen ja nämä ovat asiantuntijaksi kehittymisen edellytys. Koulutuksen lisäksi työntekijän yksilölliset ominaisuudet ovat tärkeitä, koska sosiaalialalla työtä tehdään omalla persoonalla. (Mäkinen ym. 2009, 18–19.) Opinnäytetyön tuloksissa tämä näkökulma näyttäytyy myös erittäin tärkeänä. Oma persoona on erittäin tärkeä työväline sosiaalialan työssä ja erityisesti päiväkodissa, jossa asiakkaina ovat pienet lapset ja heidän vanhempansa. Työntekijän persoonallisuus korostuu vuorovaikutustilanteissa asiakkaiden sekä myös työyhteisön kesken.

Eeva Tastin (2005) tutkimuksessa näkyy sellainen näkökulma, että sosionomin perusosaamista on moniammatillisen yhteistyön osaaminen ja verkostotyön osaaminen. So-

sionomilla on paljon tarvittavaa tietoa palvelujärjestelmistä ja lainsäädännön tuntemusta, joista on hyötyä varhaiskasvatuksen työkentällä. Eeva Tastin tutkimuksessa on myös sellainen näkökulma, että sosionomi on varhaiskasvatuksessa lähellä lasta ja perhettä. Sosionomi tekee konkreettista työtä perheen arjen toimivuuden hyväksi. (Tast 2005, 97.) Eeva Tastin tutkimuksen tuloksissa nousee esille se, että sosionomilla on lastensuojelun perustiedot ja lastensuojeluun liittyvä ymmärrys sekä eettinen ja ihmistä kunnioitava lähestymistapa, joka tukee sekä kuntouttavaa että ennaltaehkäisevää toimintaa perheiden kanssa tehtävässä työssä. (Tast 2005, 121.) Nämä näkökulmat nousivat esille myös tuloksissa. Haastateltavat kokivat sosionomin ydinosaamiseksi päiväkodissa verkostotyön ja moniammatillisuuden ja näissä verkostoissa toimimisen. Lastensuojeluun liittyvät asiat olivat sosionomin vahvaa työkenttää päiväkodissa.

Sanna Lentonen (2008) on omassa opinnäytetyössään tutkinut sosionomin osaamista päiväkodin arjessa hyödyntäen Eeva Tastin (2005) tutkimuksen viisi ammatillisen osaamisen ulottuvuutta. Lentosen opinnäytetyön tuloksissa tulee samoja osaamisen alueita esiin, mitä myös tämän opinnäytetyön tuloksissa ilmeni. Lentosen opinnäytetyössä korostui haastateltavien mukaan kasvatuskumppanuus, jota sosionomit pitivät kaiken toiminnan lähtökohtana. Vanhemmat nähtiin omien lastensa parhaina asiantuntijoina ja yhteistyötä heidän kanssaan pidettiin tärkeänä. Lentosen opinnäytetyössä nousi esille myös lastensuojelun perustietojen merkitys ja niiden osaaminen. (Lentonen 2008, 31, 33.) Samat osaamisen näkökulmat nousivat esille tämän opinnäytetyön tuloksissa. Voidaan siis todeta, että sosionomin osaamista päiväkodissa on vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö ja siihen liittyvä kasvatuskumppanuus. Tuloksista nousee vahvasti esille sosionomin osaaminen asiakastyössä, eli kaikkein vahvimpana koettiin asiakastyö. Lapsi ja perhe ovat tärkeimmät ja siitä työn perusta päiväkodissa rakentuu. Kaikki toiminnot päiväkodissa rakentuvat lapsen ympärille. Se on kasvatuskumppanuutta vanhempien kanssa, se on eettisyyttä ja moninaista verkosto- ja moniammatillista osaamista. Sosionomin oma ammatillisuus ja ammattitaito perustuvat kaiken tämän ympärille, koska päiväkodissa tehtävä työ on moninaista ja vaativaa. Vasussa (2005, 11) sanotaan, että varhaiskasvatus on pienten lasten eri elämäntilanteissa tapahtuvaa kasvatuksellista vuorovaikutusta, jonka tavoitteena on edistää lasten tasapainoista kasvua, kehitystä ja oppimista. Tällöin sosionomi on avainasemassa tätä työtä tehdessään päiväkodissa.

Sosionomin työnkuva on monipuolinen ja se koostuu esimerkiksi lapsen perushoidosta verkostotyöhön. Kaikki työ on erittäin tärkeää ja merkityksellistä lapsen ja perheen edun kannalta. Haastatteluista saadut kokemukset sosionomin työnkuvasta ja osaamisesta päiväkodissa ovat napakat ja niistä välittyy tieto siitä, mitä sosionomi tekee työssään päiväkodissa ja millaista osaamista sosionomilla on päiväkodissa.

9 Loppupohdinta

Oma kiinnostuksemme sosionomin työnkuvaa ja osaamista kohtaan nousi työharjoitteluiden myötä, joka auttoi meitä valitsemaan tämän aiheen tutkimuskohteeksemme. Käytännön harjoittelujaksoilla sosionomin työnkuva ja osaaminen päiväkodissa olivat jääneet meille epäselviksi, joten näihin halusimme lähteä etsimään teoriasta ja käytännöstä vastauksia. Opinnäytetyö prosessina oli oikea väylä lähteä selvittämään ja tutkimaan tätä asiaa.

Opinnäytetyön tekeminen oli prosessina haasteellinen ja mielenkiintoinen kokemus, mutta myös oman ammatillisen kasvumme kannalta tärkeä. Tulevina varhaiskasvatuksen ammattilaisina olimme kiinnostuneita siitä, millainen on sosionomin työnkuva päiväkodissa ja millaista osaamista sosionomi tarvitsee työskennellessään päiväkodissa. Haastatteluista saadun tiedon sekä teorian tiedon kautta olemme saaneet eväät siihen, mitä kokonaisuudessaan sosionomin työhön päiväkodissa liittyy. Osaamme tulevassa työssämmme varhaiskasvatuksessa hyödyntää tästä opinnäytetyön prosessista saatuja tietoja ja kokemuksia ja osaamme omalla toiminnallamme lähteä kehittämään varhaiskasvatuksessa tehtävää työtä eteenpäin.

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli selvittää teemahaastatteluin sosionomin työnkuvaa ja osaamista päiväkodissa, ja mielestämme onnistuimme haastattelujen kautta saamaan arvokasta kokemustietoa päiväkodissa työskenteleviltä sosionomeilta. Saimme tietää, millainen työnkuva sosionomilla on päiväkodissa ja saimme myös tietää, millaista osaamista sosionomi tarvitsee työskennellessään päiväkodissa. Toivomme, että tämän työn kautta saamme välitettyä myös muille tietämystä siitä, mitä sosionomin työhön päiväkodissa liittyy. Haastateltaviksi saimme kokeneita ja myös uutukaisia varhaiskas-

vatuksen ammattilaisia, joten saimme monipuolista näkökulmaa haastatteluihin. Haastattelujen auki kirjoittaminen ja tulosten analysointi selkeyttivät omaa työskentelyämme tulosten aikaansaamiseksi. Laadullinen tutkimus oli meille luontevin ja tutuin tapa lähteä tekemään tutkimusta. Laadullisesta tutkimuksesta meille oli ennestään ehtinyt karttua jo tietoa, joten sitä oli luontevaa lähteä hyödyntämään käytäntöön. Opinnäytetyöprosessina on haastava ja opettavainen kokemus. On aikataulujen yhtensovittamista monien eri osapuolien kanssa. Muut käytäntöön liittyvät asiat piti ottaa huomioon, että opinnäytetyö valmistuu aikataulussa. Opinnäytetyöprosessina on vaatinut meiltä tekijöiltä tahdonvoimaa ja paineensietokykyä, koska välillä usko työn valmistumiseen on ollut koetuksella. Opinnäytetyöprosessia hidasti alkuun teoreettisen viitekehyksen rakentuminen. Aikaisempia tutkimuksia aiheesta oli niukasti, mutta muutamia opinnäytetöitä kylläkin löytyi. Kokonaiskuvan hahmottaminen sosionomin työnkuvasta ja osaamisesta oli ennakkoon vaikea muodostaa, mutta haastattelujen kautta monet kysymykset saivat vastauksen.

Päiväkodissa työskentelee paljon lastentarhanopettajia, mutta olisi tärkeää saada myös sosiaalialan näkökulmaa päiväkodin työkentälle. Kuten jo teoriassa ja haastatteluissa on tullut esille, osaaminen painottuu lastentarhanopettajalla ja sosionomilla eri tavalla, joten osaamisen yhdistäminen työkentällä on erittäin suuri vahvuus. Erityisesti ajatellessa lapsia ja heidän perheitään, niin suurimman edun ja hyödyn he saavat siitä, jos päiväkodissa on tarjota molemminpuolista osaamista, niin pedagogista kuin sosiaalipedagogistakin. Molemmat ammattiryhmät tarjoavat päiväkodissa arvokasta osaamista ja oma asiantuntijuus on vahvaa.

9.1 Opinnäytetyön luotettavuus ja eettisyys

Laadullisen tutkimuksen luotettavuudessa esiin nousevat kysymykset totuudesta ja objektiivisuudesta. Laadullisen tutkimuksen luotettavuudessa pitää ottaa huomioon tutkijan oma puolueettomuus tutkittavaan kohteeseen. (Tuomi & Sarajärvi 2003, 133.) Tässä opinnäytetyössä tutkimustuloksia analysoidessa keskityimme olemaan puolueettomia, etteivät haastatteluista saadut tulokset väärentyisi tai ettemme alkaisi tulkita niitä. Puolueettomuus näkyy haastatteluissa sekä haastattelujen tuloksissa. Kaikki haastattelunauhat litteroitiin sana sanalta, jotta virhetulkintoja ei pääsisi tulemaan. Laadullisessa tut-

kimuksessa tutkija joutuu koko ajan pohtimaan tekemiään ratkaisuja ja näin samalla ottamaan vastuun sekä analyysin kattavuuteen että myös tekemänsä työn luotettavuuteen. (Eskola & Suoranta 2000, 208.)

Opinnäytetyöaiheen valinta on eettinen ratkaisu jo itsessään. Tutkimusongelman tai kohteen valinnassa kysytään, kenen ehdoilla tutkimusaihe valitaan ja miksi tutkimusta ryhdytään tekemään. Ongelmiksi tässä vaiheessa nousee kysymys esimerkiksi siitä, pitäisikö valita sellainen aihe, joka on helppo toteuttaa, mutta ei ole merkitykseltään erityisen tärkeä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2003, 26.) Meidän aihevalintamme nousi omasta mielenkiinnostamme ja omista havainnoistamme käytännön harjoittelujaksoilla. Halusimme lähteä tämän opinnäytetyön avulla löytämään uutta näkökulmaa siihen, millainen on sosionomin työnkuva ja millaista osaamista sosionomi tarvitsee työskennellessään päiväkodissa.

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta kohentaa tutkijan oma tarkka selostus tutkimuksen toteuttamisesta. Tarkkuus koskee kaikkia tutkimuksen vaiheita. Aineiston tuottamisen olosuhteet pitäisi kertoa selvästi ja totuudenmukaisesti. Haastattelututkimuksessa tämä tarkoittaa sitä, että kerrotaan olosuhteet ja paikat, joissa aineistot kerättiin ja samoin kerrotaan myös haastatteluihin käytetty aika ja mahdolliset häiriötekijät, virhetulokset ja myös tutkijan oma itsearviointi tilanteesta. Laadullisessa aineiston analyysissä keskeisintä on teemoittelun tekeminen. Tutkimuksen lukijalle pitäisi kertoa teemoittelun syntymisen alkujuuret ja teemoittelun perusteet. (Hirsjärvi ym. 2003, 214–215.) Olemme kuvanneet tarkasti haastatteluprosessin ja myös haastatteluaineistosta saadun materiaalin analysoinnin tarkasti, jotta opinnäytetyön lukija pysyy tietoisena siitä, mitä koko prosessi on pitänyt sisällään.

Haimme opinnäytetyöllemme luvan Joensuun kaupungilta ja haastattelut tapahtuivat vapaaehtoisten ihmisten pohjalta. Haastateltavien kanssa teimme kirjallisen sopimuksen, jossa kerroimme, mitä haastattelu pitää sisällään ja myös sen, että haastateltavat lupautuvat vapaaehtoisesti haastatteluun. Haastateltavien anonymiteetti oli suojattu, eli heidän nimettömyytensä säilyi koko opinnäytetyöprosessin ajan. Tietojen käsittelyssä keskeiset käsitteet ovat luottamuksellisuus ja anonymiteetti. (Eskola & Suoranta 2001, 56). Tutkimuksessa olleet autenttiset lainaukset ovat valittu niin, ettei niistä voi tunnistaa ketään. Opinnäytetyössä käytimme luotettavia lähteitä ja lähdevalinnoissa olimme

kriittisiä. Toisen tekstiä lainatessa, lainaus on aina osoitettava asianmukaisin lähdemerkinnöin. (Hirsjärvi ym. 2003, 27). Opinnäytetyössämme erittelimme selvästi, mikä on omaa ja mikä on lainattua tekstiä.

Luotettavuuteen lisää arvoa tutkimuskohteena olevan ilmiön loppuun saattaminen jollakin tavalla. Tulosten julkistaminen ja niiden raportointi julkisesti kertoo siitä, että tutkimusprosessi on tehty loppuun. Opinnäytetyön raportoinnissa on tärkeää, että tutkimuksen kaikki vaiheet sekä aiheeseen liittyvät teoriat ja aiemmat tutkimukset ovat selvitetty riittävän tarkasti. Opinnäytetyössä on tärkeää, että tekijä hallitsee oman aiheensa taustaa ja pystyy tutkimuksentekoon eli hallitsee tutkimuksen suunnittelussa, toteutuksessa ja raportoinnissa vaadittavat menettelytavat. (Hirsjärvi ym. 2003, 223.) Tämän opinnäytetyön olemme pyrkineet toteuttamaan mukailen annettuja opinnäytetyöohjeita ja näin lisäämään tämän opinnäytetyön arvoa eettisesti. Kokonaisuudessaan olemme pyrkineet toteuttamaan opinnäytetyömme eettisten arvojen mukaisesti ja huomioimaan kaikki luotettavuuteen vaikuttavat asiat.

9.2 Jatkotutkimusideat

Sosionomin työnkuva on edelleen vieras ja epäselvä monille päiväkodeille. Joensuussa on päiväkoteja, joissa ei ole yhtään sosionomia työskentelemässä lastentarhanopettajan tehtävissä. Kokemuksemme mukaan osa lastentarhanopettajista kaipaa sosionomin osaamista oman työnsä rinnalle. Lastentarhanopettajalla ja sosionomilla työparina yhdistyisi pedagoginen ja sosiaalipedagoginen työote.

Työmme jatkotutkimuksena voisi tehdä toiminnallisen opinnäytetyön sosionomin osaamisesta päiväkodissa. Siinä sosionomin työ tehtäisiin konkreettisesti näkyväksi esimerkiksi oppaan muodossa tai perehdytyskansiona. Konkreettinen opas olisi hyvä tietopaketti sosionomin koulutuksesta, osaamisesta ja pätevyydestä lastentarhanopettajan tehtäviin. Se tulisi päiväkodin henkilökunnan ja johtajan käyttöön.

Lähteet

- DalMaso, R & Kuosmanen, V. 2008. Subjektiuden ja emansipaation edistäminen on 2000-luvun sosionomin sosiaalipedagogisen ammatin ja työn ydintä. Teoksessa Viinamäki, L. (toim.). 14 puheenvuoroa sosionomien (AMK) asemasta Suomen hyvinvointiasiantuntijajärjestelmässä. Anjalankoski: Solver palvelut Oy. 35–42.
- Eskola, J & Suoranta, J. 2000. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Vastapaino. 86.
- Forss, P & Vatula-Pimiä, M. 2009. Sosiaalinen turva ja hyvinvointi. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Happo, I. 2008. Sosionomin (AMK) osaaminen ja osaamishaasteet varhaiskasvatuksessa. Teoksessa Viinamäki, L. (toim.). 14 puheenvuoroa sosionomien (AMK) asemasta Suomen hyvinvointiasiantuntijajärjestelmässä. Anjalankoski: Solver palvelut Oy. 104–105.
- Hellström, M. 2010. Sata sanaa kasvatuksesta. Juva: WS Bookwell Oy.
- Hirsjärvi, S, Remes, P & Sajavaara, P. 2003. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Järvinen, M, Laine, A & Hellman-Suominen, K. 2009. Varhaiskasvatusta ammattitaidolla. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy.
- Kalliala, M. 2012. Lapsuus hoidossa? Aikuisten päätökset ja lasten kokemukset päivähoidossa. Tallinna Raamatutrukikoda: Gaudeamus. 131–136.
- Kurki, L. 2001. Sosiaalipedagoginen näkökulma varhaiskasvatukseen. Teoksessa Karila, K, Kinos, J & Virtanen, J. 2001. (toim.). Varhaiskasvatuksen teoriasuuntauksia. Juva: WS Bookwell Oy. 127–128.
- Laiho, E. 2005. Sosiaalipedagogiikan ja erityispedagogiikan kohtaamispisteitä sosionomi (AMK) opiskelijoiden näkemänä. Teoksessa Ranne, K, Sankari, A, Rouhiainen-Valo, T & Ruusunen, T. 2005. (toim.). Sosiaalipedagoginen ammatillisuus. Madsenin kukasta toiminnan tulppaaniksi. Kokemäki: Satakunnan Painotuote Oy. 45.
- Laine, A, Ruishalme, O, Salervo, P, Siven, T & Välimäki, P. 2009. Opi ja ohjaa sosiaali- ja terveystalalla. Helsinki: WSOY.
- Laki lasten päivähoidosta. 19.1.1973/36, pykälä 2a.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036#L1P2a>. 8.2.2013.
- Laki sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista. 29.4.2005/272.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2005/20050272>. 5.4.2013.
- Lastentarhanopettajaliitto LTOL ry. 2012. Lastentarhanopettajan ammattietiikka. Lastentarhanopettajaliitto. [www.lastentarha.fi/portal/page?_pageid=535,474547 & _dad=portal & _schema=PORTAL](http://www.lastentarha.fi/portal/page?_pageid=535,474547&_dad=portal&_schema=PORTAL). 1.9.2012.
- Lastentarhanopettajaliitto LTOL ry. 2012. Varhaiskasvatuksen koulutus. Lastentarhanopettajaliitto. [www.lastentarha.fi/portal/page?_pageid=535,474548 & _dad=portal & _schema=PORTAL](http://www.lastentarha.fi/portal/page?_pageid=535,474548&_dad=portal&_schema=PORTAL). 1.9.2012.
- Lentonen, S. 2008. Sosionomi (AMK) päiväkodin arjessa. Opinnäytetyö. Diakonia ammattikorkeakoulu, Diak Länsi Pori.

- Mikkola, P & Nivalainen, K. 2009. Lapselle hyvä päivä tänään- näkökulmia 2010-luvun varhaiskasvatukseen-. Saarijärvi: Offset Oy.
- Mäkinen, P, Raatikainen, E, Rahikka, A & Saarnio, T. 2009. Ammattina sosionomi. Helsinki: WSOY.
- Niikko, P. 2008. Perustoimintojen pedagogiikka. Varhaiskasvatuksessa hoidolla on monta tehtävää. Teoksessa Helenius, A & Korhonen, R. 2008. (toim.). Pedagogiikan palikat. Johdatus varhaiskasvatukseen- ja kehitykseen. Helsinki: WSOY oppimateriaalit. 67–71.
- Pohjola, A. 1999. Moniammatillinen asiantuntijuus. Teoksessa Virtanen, P. 1999. (toim.). Verkostoituva asiakastyö. Tampere: Tammer-paino Oy. 111-112.
- Puolimatka, T. 2010. Kasvatuksen mahdollisuudet ja rajat. Minuuden rakentamisen filosofia. Hämeenlinna: Kariston kirjapaino Oy.
- Ranne, K & Rouhiainen-Valo, T. 2005. Sosiaalialan ammatillisen käyttöteorian muotoutuminen sosionomi (AMK)- koulutuksessa. Teoksessa Ranne, K, Sankari, A, Rouhiainen-Valo, T & Ruusunen, T. 2005. (toim.). Sosiaalipedagoginen ammatillisuus. Madsenin kukasta toiminnan tulppaaniksi. Kokemäki: Satakunnan Painotuote Oy. 27.
- Rouhiainen-Valo, T, Rantanen, T, Hovi-Pulsa, R & Tietäväinen, S. 2010. Kompetenssit sosionomien (AMK ja ylempi AMK) ydinosaaminen avaajina. Teoksessa Viinamäki, L. (toim.). Sosionomin ammatti ja työ 2010–2025. Havaintoja ja päätelmiä sosionomien (AMK ja ylempi AMK) profiilista Suomen hyvinvointiasiantuntijajärjestelmässä. Kouvola: SOLVER palvelut Oy. 10–22.
- Sarvimäki, P & Siltaniemi, A. 2007. (toim.). Sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön tehtävärakennesuositus. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. 44–45, 80.
- Sosionomin amk-verkosto. Esitys sosionomi (AMK) –tutkinnon kompetensseista. 2010. http://www.sosiaaliportti.fi/File/c16110a5-e16c-4834-9532-48847ff5dd52/Sosionomi_AMK_Kompetenssit_15042010.pdf. 8.2.2013.
- Tast, E. 2005. Sosionomin (AMK) osaamisprofiili varhaiskasvatuksessa ammattikorkeakoulun opettajien näkemänä. Hämeenlinna: Hämeen ammattikorkeakoulu. 19–20.
- Törrönen, M. & Vornanen, R. 2004. Lastensuojelun ehkäisevä työ. Teoksessa Puonti, A, Saarnio, T & Hujala, A. 2004. (toim.). Lastensuojelu tänään. Jyväskylä: Gummerus Kiejpaino Oy. 162.
- Varhaiskasvatuksen suunnitelman perusteet 2005. <http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/7eef5448-e8a3-4887-ab97-19719ea74066>. 1.9.2012.
- Vilen, M, Vihunen, R, Vartiainen, J, Siven, T, Neuvonen, S & Kurvinen, A. 2006. Lapsuus. Erityinen elämänvaihe. Helsinki: WSOY.

Sopimus opinnäytetyöyhteistyöstä

OPINNÄYTETYÖN TOIMEKSIANTOSOPIMUS

Toimeksiantaja	
Organisaation nimi:	Joensuun kaupunki / päivähoito
Toimeksiantajan edustaja:	Anu-Helena Torttainen
Osoite:	Miskelentie 1, 4 krs 80100 Joensuu
Puhelinnumero:	050-3565840
Sähköposti:	anu-helena.torttainen@jns.fi
Opiskelijan/opiskelijoiden tiedot	
Koulutusohjelma:	Sosiaalialan koulutusohjelma Sosionomi AMK
Opiskelijanumero(t) ja nimi(et):	Kaisu Karcinen-Martiskainen 1001230, Elli Lampinen 0901535
Puhelinnumero:	041 4372771, 050 5975992
Sähköposti:	kaisu.karcinen-martiskainen@edu.pkamk.fi elli.m.lampinen@edu.pkamk.fi
Toimeksiantajan sitoumukset	
Opiskelijan sitoumukset	
Opinnäytetyön ohjaus PKAMK:ssa	
Ohjaaja(t):	Mia Pasanen ja Päivi Putkuri
Opinnäytetyön julkisuus	
Opinnäytetyö on julkinen asiakirja ja se voidaan julkaista Theseus-verkkokirjastossa.	
Allekirjoitukset	
Päiväys 25.10.2012	Opiskelijan allekirjoitus ja nimenselvitys Kaisu Karcinen-Martiskainen Elli Lampinen
Päiväys 25.10.2012	Toimeksiantajan edustajan allekirjoitus ja nimenselvitys Anu-Helena Torttainen, vt phj

VIESTI PÄIVÄKODEILLE

Hei, Olemme Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulusta sosiaalialan koulutusohjelman sosionomi opiskelijoita ja olemme tekemässä opinnäytetyötä siitä, millainen on sosionomin työnkuva ja rooli päiväkodissa sekä millaista osaamista sosionomi tarvitsee työskennellessään päiväkodissa.

Opinnäytetyömme tarkoituksena on selvittää teemahaastattelun keinoin, millainen on sosionomin työnkuva ja rooli varhaiskasvatuksen kentällä. Pohdimme myös, millaista osaamista sosionomi tarvitsee työskennellessään päiväkodissa. Opinnäytetyömme on laadullinen ja toteutamme aineiston keräämisen teemahaastatteluun. Nyt tarkoituksenamme on etsiä vapaaehtoisia henkilöitä päiväkodistanne tulevaan haastatteluun. Haluaisimme haastatella sosionomi (AMK) tutkinnon suorittaneita henkilöitä, jotka toimivat päiväkodissa lastentarhanopettajan tehtävissä. Tarkoituksenamme on haastatella 4-8 henkilöä.

Olemme tehneet opinnäytetyöstämme toimeksiantosopimuksen Anu-Helena Turtiaisen kanssa. Haastattelut olisi tarkoitus suorittaa marras-joulukuun aikana ja paikka voidaan sopia haastatteluun suostuneiden kanssa erikseen. Pyydämme Teitä ystävällisesti viemään tätä viestiä päiväkodissanne eteenpäin ja siten mahdollistamaan opinnäytetyömme tekemisen.

Jos päiväkodissanne heräsi kiinnostusta osallistua haastatteluun, niin meihin voi ottaa yhteyttä sähköpostilla tai puhelimitse ja sovimme yhdessä käytäntöön liittyvät asiat. Toivomme, että asiasta kiinnostuneet ottaisivat meihin pikaisesti yhteyttä.

Ystävällisin terveisin sosionomi opiskelijat

Elli Lampinen ja Kaisu Kareinen-Martiskainen

elli.m.lampinen@edu.pkamk.fi

kaisu.kareinen-martiskainen@edu.pkamk.fi

SUOSTUMUS HAASTATTELUUN

Olemme Pohjois-Karjalan Ammattikorkeakoulun Sosiaali alan koulutusohjelman Sosionomi AMK- opiskelijoita. Teemme opinnäytetyötä, jonka tarkoituksena on selvittää, millainen on sosionomin työnkuva ja rooli varhaiskasvatuksen kentällä sekä millaista osaamista sosionomi tarvitsee työskennellessään päiväkodissa.

Opinnäytetyömme toteutetaan teemahaastatteluna Joensuun alueilla syksyn 2012 aikana. Haastatteleamalla Teitä keräämme tietoa sosionomin työnkuvasta ja osaamisesta. Opinnäytetyö on ehdottoman luottamuksellinen ja Teidän henkilötiedot pysyvät salassa. Tutkimustuloksia julkistettaessa Teidän henkilöllisyys pysyy salassa. Meillä opinnäytetyön tekijöillä on täysi vaitiolovelvollisuus koko prosessin ajan. Haastatteluista saatu materiaali käytetään ainoastaan opinnäytetyötä varten. Hävitämme haastatteluista saamamme ääninauhat välittömästi käytön jälkeen.

Ystävällisesti pyydämme Teitä mahdollistamaan opinnäytetyömme osallistumalla tähän haastatteluun.

Ystävällisin terveisin Elli Lampinen ja Kaisu Kareinen-Martiskainen

SUOSTUN HAASTATTELUUN _____

Nimi

PÄIVÄMÄÄRÄ JA PAIKKA _____

Teemahaastattelurunko

1 SOSIONOMIN TYÖNKUVA

- Milloin olette valmistuneet sosionomiksi?
- Kuinka kauan olette työskennelleet päiväkodissa?
- Millaisessa asemassa sosionomi on päiväkodissa?
- Mitä asioita sosionomin työnkuvaan kuuluu päiväkodissa?
- Onko työnkuva muuttunut jotenkin työssä ollessanne, jos on niin miten?
- Millainen paikka päiväkotitoimi on työympäristönä?
- Millaisia ammattiryhmiä päiväkodissa työskentelee?

2 SOSIONOMIN OSAAMINEN

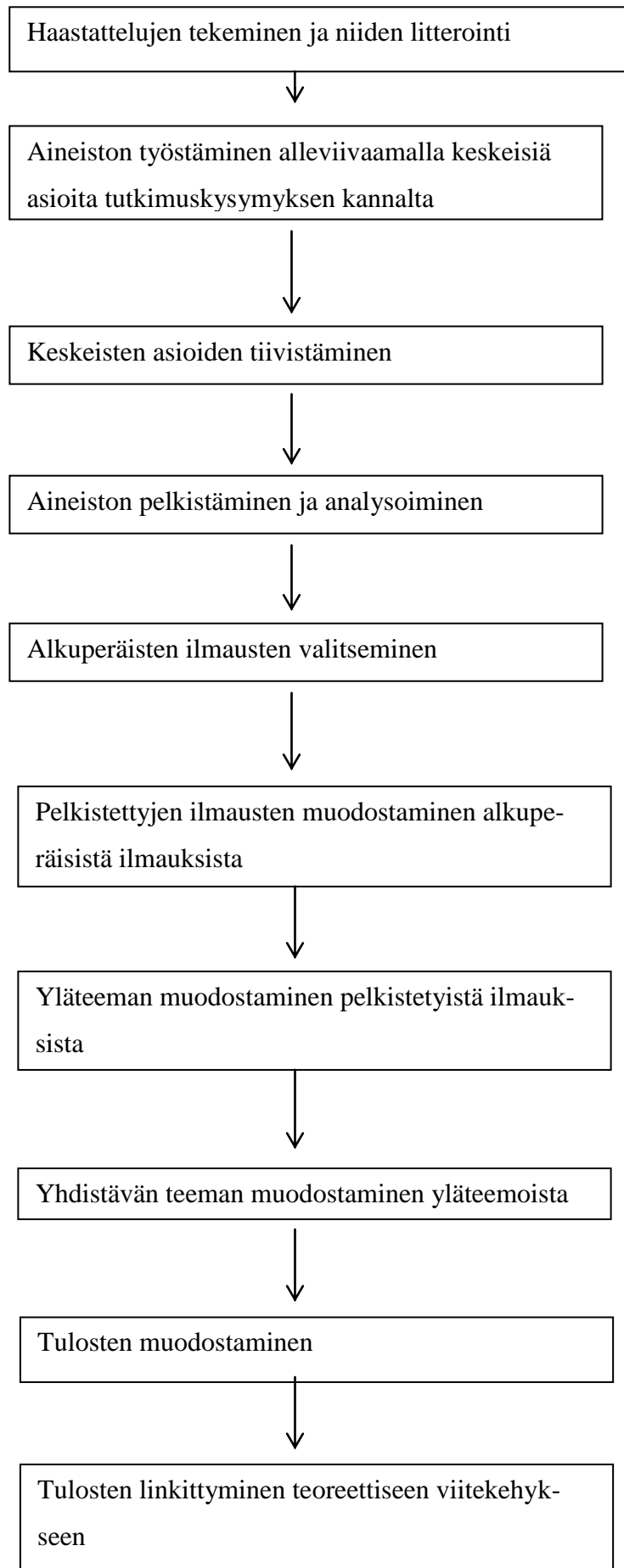
- Miten sosiaalipedagoginen työote näkyy työssäsi? (Osaaminen, asiakastyön prosessit, vuorovaikutus)
- Sosiaalialan kompetenssit:
- Millaista on sosiaalialan eettinen osaaminen päiväkodissa?
- Miten eettisyys näkyy päiväkodin arkityössä?
- Mitä asiakastyön osaaminen tarkoittaa päiväkodissa?
- Millaista on sosiaalialan asiakastyön osaaminen?
- Millaista on sosiaalialan palvelujärjestelmäosaaminen päiväkodissa?
- Kenen kanssa teette yhteistyötä?
- Näkyvätkö yhteiskunnalliset ilmiöt päiväkodin arjessa?
- Jos näkyvät, niin miten? (Esim. eroperheet, oppimisvaikeudet yms.)
- Miten työyhteisössä käsittelette päiväkodin arjessa tapahtuneita vaikeita asioita? (Reflektiivisyys)
- Onko päiväkodissanne sosionomi johtavassa asemassa, jos on niin millaisia tehtäviä hänelle kuuluu?

3 LOPUKSI

Mitä haluatte vielä sanoa?

- Vapaat ajatukset, ideat, toiveet

Analyysipolku

Analyysitaulukko 1 A

Alkuperäinen ilmaisu

”Lasten perushoito, ohjaaminen, leikin ohjaaminen ja toimintatuokioiden ohjaaminen. Sitten totta kai suunnittelutyö, vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö ja sit varhaiskasvatussuunnitelmat jokaisen lapsen kanssa.”(6)

”Lastentarhanopettajan työnkuva, lasten kasvattamiseen liittyvät kaikki asiat. Tässä on semmoinen pedagoginen vastuu kaikessa. Toiminnan ohjaaminen ja suunnittelu ja kaikki päiväkodin tehtävät. Työnkuva on kasvatusta, opetusta ja ohjaamista.”(5)

”Et tähän on tiimityötä parhaimmillaan.”(2)

” Et meillä on töissä päivähoitajia, lastenhoitajia tai lähihoitajia ja myös muita ammattiryhmiä.” (2)

Pelkistetty ilmaus

Ohjaaminen ja toiminnan suunnittelu

Kasvatus, opetus ja vastuu

Tiimityöskentely

Moniammatillisuus

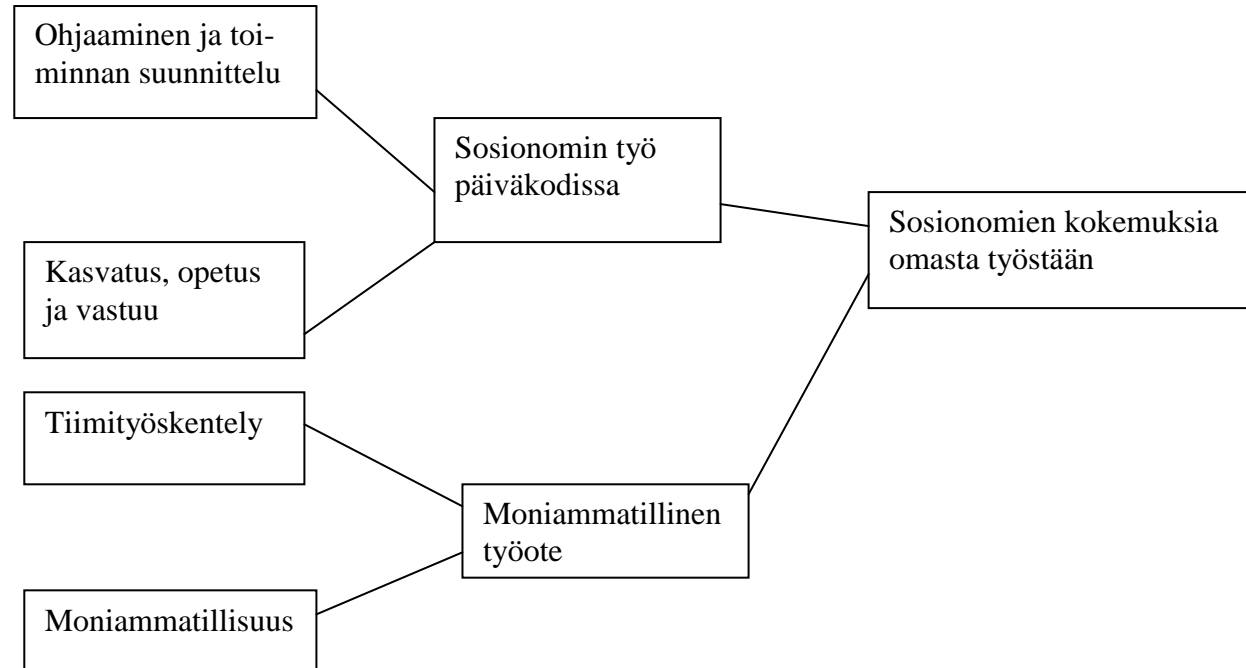
Alateema

Sosionomin työ päiväkodissa

Moniammatillinen työote

Yläteema

Sosionomien kokemuksia omasta työstään

Analyysitaulukko 2 B

Alkuperäinen ilmaisu

”Meillähän on etusijalla tuo lapsi ja se lapsen hyvinvointi. Lapsi on keskiössä ja toivotaan, että lapsella olisi hyvä päivä.”(4)

”Asiakastyön osaaminen on sitä, että pyritään olemaan niitten vanhempien kanssa mahdollisimman paljon tekemisissä. Koska ne lapsethan on meillä lainassa... Yritetään tehdä siitä joustava yhteistyömuoto.”(1)

”Pitää olla valmis tekemään paljon, reippaasti, ja antaumuksella ja ottamaan kaiken luovuuden kehiin ja käyttämään sen. Plus olemaan tosi avoinyhteistyölle, vuorovaikutukselle ja kehitykselle. Himistelijoita ei tälle alalle kaivata, Kiitos.”(5)

”Sosiaalipedagoginen työote on se, millä tätä työtä tehdään. Vuorovaikutustaidot ovat ensisijaiset ja vuorovaikutus lapsen kanssa, työyhteisössä ja vanhempien kanssa. Tää on kokoaikaista vuorovaikutusta.”(4)

Pelkistetty ilmaus

Lapsi asiakkaana

Yhteistyö vanhempien kanssa

Persoonallisuus ja ammatillisuus

Vuorovaikutustaidot

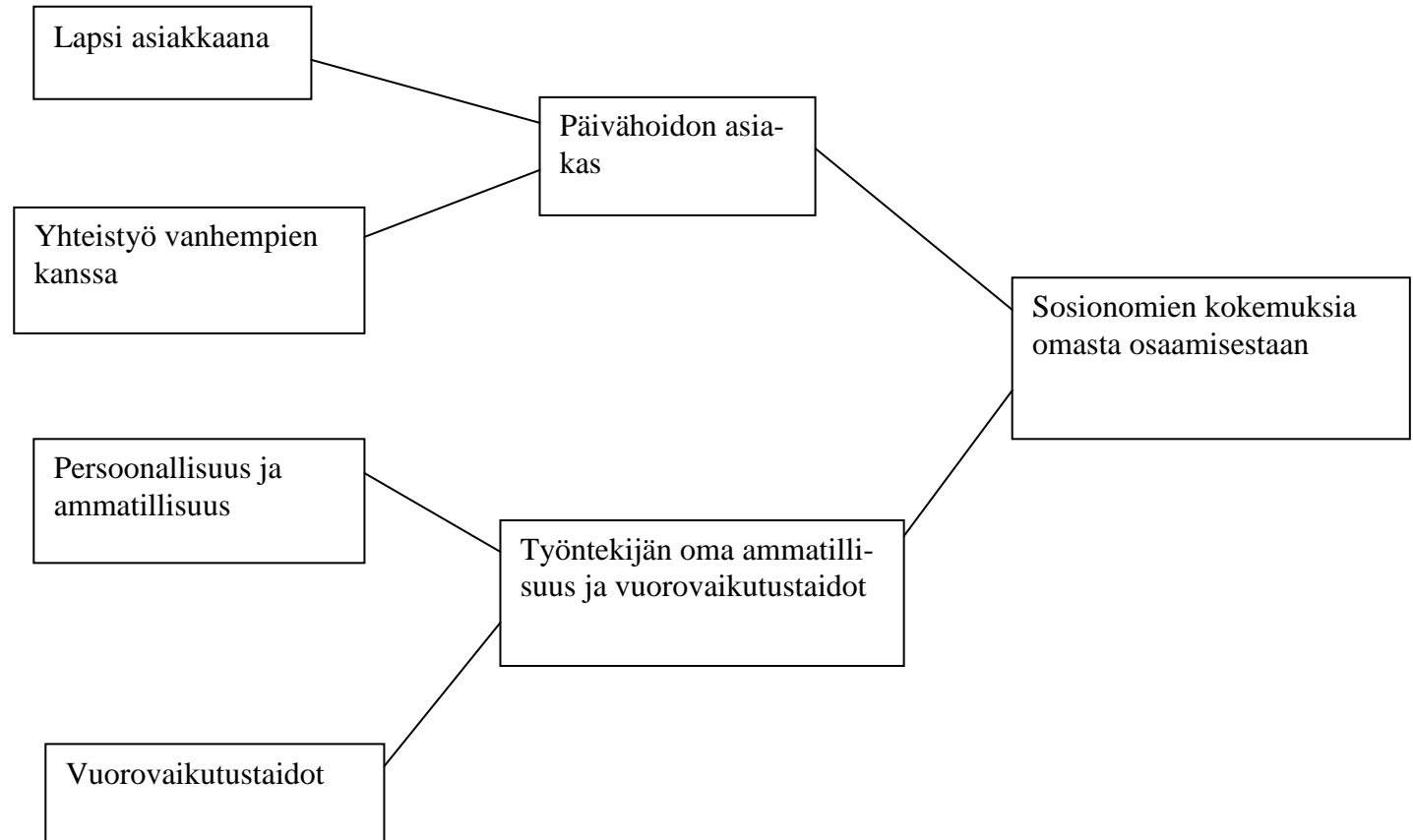
Alateema

Päivähoidon asiakas

Työntekijän oma ammatillisuus ja vuorovaikutustaidot

Yläteema

Sosionomien kokemuksia omasta osaamisestaan

Analyysitaulukko 3 B

Alkuperäinen ilmaisu

”Se on tätä verkosto osaamista aika paljon. Et osaa luovia siellä verkostossa ja ottaa yhteyttä unohtamatta sitä lapsen ääntä.”(1)

”Meil on erityistä tukea tarvitsevia lapsia ja perheitä aika paljon, et kyllä mun mielestä siinä korostuu se eettisyys eettisyys ja ne eettiset kysymykset.”(2)

”Tuntosarvet pystyssä oleminen, et pystyy kattamaan kuka tarvii mitäki apua ja pystyy tarjoamaan apua ja tuottamaan palveluja. Semmosen hoksaaminen, et se on meidän osaamista tai erityisosaamista.”(5)

Pelkistetty ilmaus

Verkostoissa toimiminen

Yksilöllisyyden huomioiminen

Erilaisten tarpeiden huomioiminen

Alateema

Palveluihin ohjaaminen

Asiakkaan yksilöllisyyden huomioiminen

Yläteema

Sosionomien kokemuksia omasta osaamisestaan

